actus obit. Quis ad lapſuum adeo funeſtorum adſpectum non contremiſcet! Ne confidamus in optimis conſiliis noſtris. Quotuſquiſque diu ſæculi hujus corruptioni reſiſtit! Unius flagitioſi hominis ſufficit ſocietas, ut quam primum omnes boni pietatis, & timoris Dei ſenſus, quos ſancta plurium annorum educatio pepererat, jugulentur. Si ſapimus, alienis proficiamus exemplis. Ut tantum malum evitemus, videamus, quid obſiſtere poſſit ne in bono perſeveremus. Scrutemur corda noſtra; Cogitemus quænam in nobis dominetur cupiditas; videlicet quænam frequentius nos in ſcelus impellat; & ſine remiſſione, & hunc ſalutis noſtræ inimicum oppugnemus, hic enim magnus eſt obex perſeverantiæ. *Conſiderationes Chriſtianæ.*

Naturalis inconſtantia noſtra magnum nobis eſt timendi argumentū ut perſeveremus.

Quam terribilis hæc eſt perſeverantia! Quæ nobis eſt metuendi ratio: nobis, qui hactenus adeo inconſtantes fuimus in Dei ſervitute; nobis quorum vita lapſibus, & relapſibus plena eſt, qui hodie ferventes ſumus, cras intepeſcimus; hodie pœnitentes, cras peccatores; hodie certi vim faciendi affectibus noſtris; cras earumdem cupiditatum mancipia, quæ nos deteſtatos ſatis fuiſſe arbitramur. Quoties enim Deo polliciti ſumus, nos illi fidelibus, quam ante adhæſuros; & quoties datam illi fidem perfregimus? Si qui præ ceteris ſanctitate fulgent. & qui Deo fideliſſimi extiterunt, donec in mundo ſunt, certi eſſe nequeunt, ſe perſeverantiæ gratia donandos eſſe; quid timendum eſt illis, qui tot gratiis abuſi ſunt? O nos adeo ſingulari munere indignos! In divina bonitate tua, Deus, ſpem omnem ſtatuimus, ſperantes te nobiſcum tua uſurum miſericordia. *Ibidem.*

Ad perſeverantiæ donis obtinendum quotidie nobis inſtaurandæ ſunt proteſtationes Deo ſemper fidelius ſerviendi.

Cum nobis perſuaſum ſit, non poſſe nos finalis perſeverantiæ gratiam promereri, ſaltem noſmetipſos præparare debemus ad illam percipiendam omnes auferendo obices, qui eadem privare nos poſſent. Idcirco nobis oppugnanda eſt miſera cupiditas illa, quæ inutiles effecit tot gratias, quas nobis conceſſerat Deus, & quæ certiſſime nos ad finalem impœnitentiam adduceret. Ergo nulla occidat dies, qua perſeverantiæ gratiam non popoſcerimus: utque in nobis vigeant boni illi cordis affectus, qui modo inveniuntur in nobis, quotidie mane profiteamur Deo, nos illi ſemper fidelius adhæſuros. Ab eo gratiam deprecemur hæc conſilia noſtra exequendi. Quotidie cubitum euntes, & redeuntes cubitu exploremus, quo pacto illa a nobis ſervata fuerint, ut ſicubi defecerimus, poſſimus deinceps magis, magiſque nobis invigilare. *Ibidem.*

In bono perſeverandum eſt.

Quandoquidem Dominus adventat, ſta eo in ſtatu, in quo es, & tene locum, quem obtines. Hoc tua maxime refert; quiſnam eſſet dolor tuus, ſi quod noluiſti aliquot adhuc pugnare dies, amitteres deſtinatam tibi coronam? Verum quinam iſte locus eſt tibi tanta cura ſervandus? Hic eſt, in quo integram ab omni labe vitam ducis, & ambulas in viis Domini: *Eſto firmus in via Domini.* Eſto igitur firmus, & inconcuſſus in hoc conſilio Deo prorſus inſerviendi. Eſto fidelis omnibus pietatis operibus: humilitatem, charitatem, mortificationem exerce. Abeſto a peccati occaſionibus; minimis tentationum incurſibus audacter reſiſte; verbo, in bono, quod facis, perſevera: *tene quod habes.* Verum eſt, te hoc ſine Dei gratia facere non poſſe, ſed hanc ille numquam reſpuit petentibus illam, & ſemper tribuit neceſſaria ſubſidia ad illam poſcendam. *P. Segneri in Meditationibus.*

Eccl. 3.

Nonniſi per aſſiduas preces perſeveramus.

Quoniam omnia bona procedunt a Deo, a fortiori ab illo dumtaxat expectanda eſt finalis perſeverantia, quæ donorum omnium præſtantiſſimum eſt. Nam licet Deus hominem juſtificans illi vim præbeat perſeverandi, illi tamen non largitur actum, ipſam videlicet perſeverantiam. Ut ad finem uſque in juſtitia perſeveremus, opus eſt gratia ab ea, quæ nos juſtos conſtituit, & per gratiam hanc nos Deus uſque ad mortem illuminat, per hanc amovet a nobis omnes occaſiones lapſus, nos adigit ad jugem bonarum actionum praxim, nos animat, noſque in ſtatu juſtitiæ confirmat. Ita finalis perſeverantiæ gratia plures amplectitur alias; & ideo quanam humilitate, fervore, conſtantia illæ a nobis petendæ ſunt? Verum eſt nos minime poſſe perſeverantiæ gratiam promereri, ſaltem *de condigno*, ut Doctores loquuntur, ſed illam precibus obtinere poſſumus. Viam hanc nobis ſtravit Deus, ut ab illo per ipſius miſericordiam impetraremus, quod per juſtitiam non valemus percipere. Ita Deo non renuente ſervorum ſuorum precibus finalis perſeverantiæ donum, facilis inde patet argumentatio, nos in bono perſeveraturos, ſi in oratione perſeveraverimus. Verum ad obtinendam per preces hanc auxiliorum ſeriem, quæ nos ad ſalutis portum adducat, Sanctus Jacobus nos monet, ut ad Deum ſub nomine Patris luminum confugiamus. Similis Solis, qui lucet, qui fovet, ſimulque roborat, Deus in oratione mentes noſtras illuminat, inflammat corda, vireſque neceſſarias ſuppeditat, ut bonum operemur, ut bonum facili negotio operemur, ut bonum uſque ad finem operemur. *P. Segneri in Meditationibus.*

PŒNITENTIA.

Virtus, neceſſitas, efficacia, & conditiones pœnitentiæ, &c.

MONITUM.

APud ſanctos Patres, & in eccleſiæ uſu duo pœnitentiæ genera invenimus præter eam, quæ ſacramentum eſt, & hoc nomine appellatur; alteram, quam converſionis pœnitentiam dicimus, & in eo ſita eſt, ut nos criminum noſtrorum pœniteat, atque ſummum eorum dolorem, ſincerumque non ulterius peccandi propoſitum concipiamus: alteram, quæ expiationis pœnitentia vocari poteſt, cujus eſt expiare peccatorum reliquias, eorum etiam, quorum per ſacramentum, & ſatisfactoriam operam veniam ſumus conſecuti. De altera hac pœnitentiæ ſpecie, quæ primis eccleſiæ temporibus adeo familiaris erat, & quam modo vix norunt Chriſtiani, hoc in loco verba facimus; cum de pœnitentia converſionis, ſeu virtus illa ſit, ſeu ſacramentum, fuſius ſub ſeparatis titulis actum ſit.

Pœnitentia igitur hoc in ſenſu accepta, ſcilicet expiationis, & ſatisfactionis criminum noſtrorum, quamvis ſejungenda non ſit a dolore eorumdem, hic enim excitare debet, & omne illius meritum conſtituere; pœnitentia, inquam, hoc in ſenſu accepta ea proprie eſt, de qua frequens adeo in evangelio incidit ſermo, cum nos hortatur, ut dignos pœnitentiæ fructus feramus, illa, quam Prophetæ in lege veteri prædicabant, illa, de qua ſermones, & homilias habuere Sancti Patres, & ad quam ipſi etiam Concionatores auditores ſuos debent hortari; non quod ſeparanda ſit a contritione, interiorique peccatorum dolore, ſed quod extrinſecus etiam ſeſe proferre debet per voluntarias pœnas, ut faciat ſatis divinæ juſtitiæ. Itaque ſuppoſito, quod exterior hæc pœnitentia ſit indicium, & effectus interioris, collegimus, quidquid magis notatu dignum occurrit de hujus pœnitentiæ neceſſitate, poteſtate, efficacia, & conditionibus, necnon de modo illius inſtituendæ, ac ea, quæ inde percipitur, utilitate.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Varia Concionum hujus Argumenti Syſtemata.

I. UT argumentum adeo late patens ad juſtam concionis formam redigatur, mihi ſatis non eſt illud ad eam coarctare partem, quæ dicitur ſatisfactio, ſed, quidquid de pœnitentia generatim ſumpta utiliſſimum eſſe poteſt, duabus hiſce propoſitionibus complector. 1. Neceſſum eſſe agere pœnitentiam pro noſtris criminibus, ubi oſtendam, cuinam rei innitatur obligatio illa expiandi pœnis ultro ſuſceptis, quantumvis illa per pœnitentiæ ſacramentum fuerint dimiſſa. 2. Quænam hæc eſſe debeat pœnitentia, hoc eſt, quas habere debeat conditiones.

Quod ad priorem pertinet: poſito quod in quolibet mortali peccato non deſit & culpa, quæ eſt offenſa, videlicet injuria facta Deo, & pœna, quam per crimen ſuum meruit peccator; præterea quod Deus peccatori noxam remittens non ſemper omnem debitam peccato pœnam remittit, ſed ex æterna temporalem tantummodo efficit, peccatori per virtutem pœnitentiæ, quæ hac in re divinæ juſtitiæ vices, locumque ſubit, perſolvendam. Dico pœnitentiam hoc in ſenſu acceptam fideli neceſſariam eſſe; 1. quia peccatum per ſacramentum nequaquam omnino dimiſſum eſt; remanet enim adhuc aliqua pœnæ pars, quæ nondum remiſſa eſt, ſed adhuc eſt perſolvenda. Hinc igitur ſequitur, divinam expoſcere juſtitiam, ut peccator adimpleat ea, quæ deſunt paſſionum Jeſu Chriſti, ut loquitur S. Paulus. Secundo, quia cum citra peculiarem revelationem haberi nequeat indubitata certitudo, peccatum nobis dimiſſum fuiſſe, & quoad culpam deletum, nihil majorem hujus rei certitudinem moralem tribuere poteſt, quam ejuſdem a nobis inſtituta ſatisfactio; hoc enim apertius nobis ſignificat dolorem, quem ob læſam Numinis majeſtatem concipimus. Tertio, quia divina juſtitia, quæ cum miſericordia integram partitur peccati deſtructionem, ſibi vel in hac, vel in altera vita vult ſatisfieri; ideoque cum quodvis peccatum puniendum ſit vel a Deo, qui aliquando ſeveriſſimas illius expetet pœnas, vel ab ipſo peccatore; extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt ad evitandum ſeverum ſupplicium, quod inflicturus eſt Deus, ſcelus in hac vita expiandum eſſe per pœnitentiam, quæ quantumlibet ſevera ſit, longe minori ſumptu Deo ſatisfaciet.

Pro parte altera. Si quæris, quænam hæc eſſe debeat pœnitentia, & quæ conditiones illius; dico, 1. ſeveram eſſe debere, ut ſatisfiat divinæ juſtitiæ, cujus locum tenet; 2. debere eſſe jugem, & conſtantem, ac tantum perſeverare, quantum peccati viget memoria; 3. congruam eſſe debere peccatorum magnitudini, multitudini, & qualitati.

II. 1. Peccatori confidendum eſt in virtute pœnitentiæ, tamquam in certiſſima medicina, ac valido ſtudio, quo reparare valeat jacturas, quas paſſus eſt; ſed hæc confidentia inniti debet miſericordiæ Dei, qui modum nos docuit leniendi, ac ſatisfaciendi juſtitiæ ſuæ, dignos pœnitentiæ fructus faciendo: 2. peccatori diffidendum eſt in ſua ignavia, ac juſto metu nequaquam dignos pœnitentiæ fructus ferendi, ſibimet nimis indulgendo, &c. *Ex Specimine Sermon. pro Dominicis tom. 1.*

III. 1. Pœnitentia ſumpta pro ſatisfactione, & expiatione peccatorum par quodammodo eſſe debet eorumdem magnitudini, & qualitati. 2. Modus juſtæ hujus proportionis adhibendæ, quantum ſtatus, ac infirmitas noſtra patiuntur. *Ex eodem ſpecimine tomo eodem.*

IV. 1. Pœnitentia medetur peccati vulneribus, ejuſdem ipſas delet cicatrices, quæ poſt dimiſſum etiam crimen ſuperſunt. 2. Reparat detrimenta, quæ peccatum attulit, merita, quæ amiſeramus, noſtræ charitatis fervorem, particularem Dei benevolentiam, iræ ejuſdem reliquias avertens. 3. Liberat a pœnis, quas merebatur peccatum, ad extremum uſque quadrantem divinæ juſtitiæ ſatisfaciens. *Ex eodem Specimine pro Adventu.*

V. 1. Religionis officia Chriſtianos omnes ad pœnitentiam inſtituendam obligant: 2. pœnitentiæ exercitia efficiunt, ut religionis officia, quantumvis moleſta ſint, videantur faciliora.

VI. 1. Nihil æquius, atque venerabilius eſt iis ſatisfactionibus, quas requirit Dominus a peccatore, qui divinam majeſtatem offendit, ubi oſtendendum eſt, auſteritates omnes, quas exercere poſſumus, quid parum eſſe, ſi conferantur cum ſuppliciis, quæ meriti ſumus. 2. Nihil gratioſius eſt ea bonitate, qua Deus recipit peccatorem ad ſe reverentem, & voluntariis pœnis in ſe injurias Domino illatas punientem.

1. Utilitas noſtra nobis neceſſariam efficit pœnitentiam, ut evitemus pœnas peccatis noſtris debitas, & propter alia bona, quæ ex hac virtute percipimus. 2. Gratia eam nobis facilem efficit, ac nos adducit ad contemptum difficultatum omnium, quæ occurrunt generoſa hæc conſilia adimplentibus, uti videre eſt in priſcis pœnitentibus, qui terribiles exercuere auſteritates: *Horum vita horrorem mihi incutit*, ut quidam Pater ait. 3. Gloria, quæ ſequitur pœnitentiam, ejuſque pretium eſt, eam nobis amabilem, & pretioſam præbet, quantumvis auſtera, & horrida aliis videatur: *Felix pœnitentia, quæ talem mihi promeruit gloriam*, dixit olim quidam Sanctus, qui poſt mortem S. Thereſiæ glorioſus apparuit. VII.

1. Nihil magis neceſſarium chriſtiano viro eſt, quam pœnitentia; nil enim magis in tuto ponit ſalutem illius reparans mala, quæ peccata illi pepererunt, amovens occaſionem recentia patrandi, eique viam aperiens ex integro divinæ juſtitiæ ſatisfaciendi. 2. Nihil magis infrequens, & pejus in praxim redactum, quam pœnitentia: etenim, ut ſanctus hic Pater ait, defectus, qui in illa exequenda occurrunt, per aliam expiandi ſunt pœnitentiam. VIII.

1. Graviſſima quælibet pœnitentiæ ſeveritas ſuavis, aut levis eſt illis, qui ſcelerum ſuorum multitudinem, & gravitatem intelligunt. 2. Nihil nobis prætermittendum eſt, ut pœnitentiæ fructibus perfruamur. IX.

Patrum, ac interpretum ſententia eſt, pœnitentiam exhiberi per inſignem illam piſcinam, de qua in evangelio ſermo eſt; omnia utrinque ſibi reſpondent; ſed rationes, propter quas non omnes, qui ſeſe in illam conjiciunt, curantur, hæ ſunt: 1. quia non ſtatim in illam ingrediuntur, peccatorum pleriſque ſecus coram languentibus, ut olim paralyticus, qui duodequadraginta annos ibi jacuerat, quin hominem inveniret, a quo mitteretur in aquam: 2. quia ſatis in illam ſeſe non immergunt; non ſatis ſerio pœnitentiæ ſpiritum aſſequuntur, levem dumtaxat pro peccatis ſuis ſatisfactionem ſuſcipiunt. X.

1. Cum pœnitentiæ noſtræ finis, & cauſa ſit læſi Dei iram lenire, ejuſque ſatisfacere juſtitiæ, inde judicium ferendum eſt; quam diligens eſſe debeat pœnitentia, quam ſevera, & aliena ab iis omnibus rationibus, propter quas omnes fere peccatores ſibi parcere conſueverunt. 2. Menſura, & regula a nobis in pœnitentia noſtra obſervanda eſt, illam aptare magnitudini, & multitudini peccatorum noſtrorum; liquet enim, illis, qui ſæpius, & gravius divinam majeſtatem læſerunt, hanc gravioribus pœnis eſſe leniendam. 3. Fructus, & effectus pœnitentiæ eſt, Dei amicitiam, conſcientiæ pacem, interius gaudium recuperare. XI.

1. Cum evangelii prædicatio a pœnitentiæ prædicatione inceperit, Chriſtiani ſalutem ſuam operaturi, & perfruituri beneficio Dominici adventus ante omnia de pœnitentia inſtituenda cogitare debent: rationes vero hoc oſtendentes obviæ ſunt, & manifeſtæ. 2. Adminicula, quæ habemus, vel quæ nobis contulit Deus, ut hoc faceremus, variique modi agendi pœnitentiam oſtendunt, nullas eſſe excuſationes, quas prætexere valeamus, ne illam amplectamur. XII.

In pœnitentia tria poſſunt oſtendi, quæ ſermonis partitionem præbebunt. XIII.

1. Juſtum eſſe per pœnitentiam læſæ Dei juſtitiæ ſatisfacere: rationes petuntur ex illius magnitudine, & noſtra humilitate, ac indignitate; ex injuria, quam peccatum Domino infert, cujus omnia jura infringit. 2. Inevitabilis neceſſitas, qua peccator pœnitentiam agere tenetur propter allatas alibi rationes. 3. Incomparabilis utilitas, quam ex pœnitentia recipimus, & fructus, qui inde nobis proveniunt, qui ſatis cogniti ſunt. Ita pœnitentiæ æquitas, neceſſitas, & utilitas tria ſunt puncta concionis hujus argumenti.

Pœnitentia auſtera eſſe debet, & ſevera. 1. Ut Dei ira leniatur, ejuſque juſtitiæ fiat ſatis. Hoc primum illud eſt, ad quod obligat pœnitentia. 2. Ut vitæ rationem mutemus, vitamque ducamus prorſus oppoſitam illi, quam hactenus duximus. 3. Ut affectionum vincula infringamus, atque noſmet ab iis ſeparemus, quæ præ cæteris magis cordi ſunt. Quis negare poteſt tria hæc difficillima eſſe, atque maximam nobiſmet vim eſſe inferendam, ut votorum ſummam aſſequamur? *Ex P. Maſſon Oratorii Presbytero in decimoter tio Adventus Sermone.* XIV.

Non loquor de pœnitentiæ ſeveritate, quatenus pertinet ad miniſtros; Præſulibus relinquenda cura eſt XV.

medendi iis malis, quæ vel nimia ſeveritas, vel nimia relaxatio gignunt. Dico 1. pœnitentiam conſideratam, quatenus ad nos ſpectat, ſeveram, exactamque eſſe debere: hæc prima eſt propoſitio. 2. Addo hanc pœnitentiæ ſeveritatem hoc pacto conſideratæ nihil habere, quod nos deterrere debeat: hæc altera eſt propoſitio. In priori videbitis, peccatoris ſeveritatem in ſemet eſſe aliquid eſſentiale pœnitentiæ; in poſteriori vero quam injuſtus peccator ſit, qui pœnitentiam amplecti propter illius ſeveritatem recuſet. *Ex Sermonibus editis ſub nomine P. Bourdalove Sermone pro feria 6. hebdomadæ quintæ.*

XVI. Pœnitentia quatenus virtus ſive cum cognomine ſacramento conjuncta, ſive ab eodem ſperata duo complectitur.

Primum eſt, peccatum relinquere vera vitæ mutatione. Alterum illud expiare pœnis ultro ſuſceptis, juxta illa evangelii verba. *Prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Marc. 1. Primum futuro proſpicit eo vitæ genere, quod ſanctius, & religioſius eſt; alterum vero ſatisfacit pro præterito. Illud nos iterum cum divina majeſtate conciliat, cor, & vitam peccatoris immutans; hoc autem prævertit ultionem a Deo aliquando expetendam. *Ex auctore Sermonum in omnia Ethica Chriſtianæ argumenta, Sermone Adventus 19.*

XVII. Pœnitentiæ ſpiritus particulariter duobus in rebus conſiſtit.

Primum in ſincero deſiderio ſatisfaciendi Deo per corporis mortificationem, propter dolorem, & contritionem ob patrata ſcelera conceptam.

Deinde in jugi affectuum, inconditarumque cupiditatum mortificatione, ne quis in eum ſtatum, ex quo egreſſus eſt, relabatur.

1. Plerique peccatores omnino pœnitentiam agere detrectant, vel ſerius, quam fieri poſſit, illam aggrediuntur propter difficultates, quas ibi inveniunt & quibus deterrentur; propter humanos reſpectus, qui illos in ipſo primordio remorantur; propter affectionum nexus, qui infringendi ſunt. 2. Plerique eorum, qui agunt pœnitentiam, vel potius, qui illam agere videntur, perperam agunt illam, qui imperfecte dumtaxat eam agunt, eo modo, qui ſcelerum magnitudinem, & qualitatem minime decet.

XVIII. Scriptura ſexto Geneſis capite ait, Deum pœnituiſſe, quod hominem fecerat, atque Tertullianus animadvertit, ipſum tunc nobis exemplum præbuiſſe eorum, quæ in nobis facere debet pœnitentia, per ea, quæ tunc in Dei corde operata eſt: *Pœnituit eum, quod feciſſet hominem.* Geneſ. 6. Ubi tria notanda ſunt, quæ fecit Deus, & quæ a nobis in pœnitentia noſtra ſunt imitanda.

Primum fuit, quod ipſum pœnituit, eo quod hominem feciſſet. Pœnitentia idipſum in nobis facere debet, ut videlicet noſmet peccatores effeciſſe nos pœniteat: quia homo peccator opus noſtrum eſt.

Alterum, quod fecit Deus, fuit ab hoc homine peccatore recedere: *Non permanebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt.* Pœnitentia efficit, ut alterum hoc faciamus; efficit enim, ut capiamus conſilium cum homine peccatore inimicitias fovendi, & ab ipſius vitæ ratione, quoad fieri poteſt, recedendi.

Tertium denique, quod fecit Deus, fuit peccatorem exterminare: *Delebo hominem.* Ita tertium illud, quod in nobis efficere debeat pœnitentia, eſt hominem interiorem in nobis evertere. *P. Maſſov Sermone 31. in Adventu.*

XIX. Pœnitentia, ut ſincera, & vera ſit, facere debet fructus dignos pœnitentiæ, hoc eſt bona opera, & opera ſatisfactoria: 1. propter Deum, cujus gloria per pœnitentiam reparanda eſt: 2. propter peccatores, qui per eamdem in priſtinum gratiæ ſtatum revocandi ſunt. *P. Texier in Adventu.*

XX. Pœnitentia facienda eſt reſpectu trium temporum, quæ illa reſpicere debet. 1. Pro præterito efficere debet, ut concipiamus dolorem eorum peccatorum, quæ commiſimus. 2. Pro præſenti efficere debet, ut perfecte vitæ rationem mutemus. 3. Pro futuro nos excitare debet ad pœnas ex nobiſmetipſis ſumendas eorum criminum, quæ patravimus, ut divinæ juſtitiæ ſatisfaciamus. *Ex Auctore Sermonum Chriſtianorum.*

XXI. Ut dignos pœnitentiæ fructus faciamus; 1. auferenda primum eſt peccati materia, luxus, convivia, inutilia, & nefaria colloquia. 2. Delendi, ac reparandi ſunt effectus peccati; habitus pravi, animus a divinis rebus alienus, cordis obduratio, &c. 3. Adhibenda ſunt peccati remedia, interior, exteriorque mortificatio, humiliatio, &c. *P. Bourdalove in quodam Sermone Quadrageſimæ.*

XXII. Duo hominum genera pœnitentiam diverſimode reſpiciunt.

Alii ſatis eſſe putant levem ſatisfactionem poſt graves, iteratoſque lapſus, & hi nequaquam dignos pœnitentiæ referunt fructus.

Alii primo ſtatim intuitu animos deſpondent virtutem adeo neceſſariam intuiti, ejuſque ſeveritatem reputantes, quin animum advertant ad ea bona, quæ inde percipiuntur. Prioribus oſtendendum eſt, pœnitentiam auſteram eſſe debere, ut placeat Deo; poſterioribus vero ſatisfaciendum eſt maxima exitiæ hujus virtutis bona explicando. *Ex Auctore Sermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta in Dominicali pro quarta Dominica Adventus.*

XXIII. Pœnitentia neque ſolida, neque acceptabilis eſt, niſi quatenus eſt efficax, neque efficax eſt, niſi quatenus fructus ſuos producit: *facite fructus dignos pœnitentiæ.* Hos autem fructus ad tres rediguntur: 1. efficax pœnitentia peccati cauſam aufert: 2. reparat effecta peccati; 3. peccatorem ſubjicit remediis peccati. Tres hi ſunt characteres, qui ex altera parte pœnitentiæ perfectionem conſtituunt, ex altera vero tutam moraliter faciunt peccatoris pœnitentiam: *P. Bourdalove in veris Sermonibus, Adventu ſecundo, Sermone de Pœnitentia.*

XXIV. Conditiones pœnitentiæ. 1. Eſſe debet ſincera. 2. Auſtera eſſe debet, alioquin non eſt pœnitentia. 3. Suſcipi debet propter amorem Dei, dolorem ex ejus offenſa profectum, necnon eidem ſatisfaciendi deſiderium.

XXV. Cœlum, terra, & infernus nos admonent, ut pœnitentiam agamus. 1. Cœlum pro illis eſt tantum, qui ſuam ſervarunt innocentiam, vel qui per pœnitentiam ſcelera ſua expiarunt: nonniſi per alterutram harum viarum illuc aditus pateat. 2. Terra, & ſepulchrum, quo quamprimum inferendi ſumus, atque tunc nullum aderit amplius pœnitentiæ faciendæ tempus. 3. Infernus, qui nobis præparatus eſt, niſi veram peccatorum noſtrorum egerimus pœnitentiam; & vere dici poteſt infernus eſſe impœnitentium ſedes.

XXVI. 1. Quidam peccatores in actuali moriuntur impœnitentia. 2. Quidam in pœnitentiæ privatione moriuntur. 3. Quidam in falſa pœnitentia moriuntur.

XXVII. De Ninivitiarum pœnitentia. 1. Veritas pœnitentiæ Ninivitarum confundit falſitatem pœnitentiæ fidelium. 2. Severitas pœnitentiæ Ninivitarum noſtræ teporem confundit. 3. Celeritas pœnitentiæ Ninivitarum noſtram confundit dilationem.

XXVIII. Agere pœnitentiam eſt mutare mentem, cor, & vitam. Tria eſſentialia pœnitentiæ officia. Mutare mentem eſt pœnitentiæ principium, mutare cor eſt eſſentia pœnitentiæ, mutare vitam, & agendi rationem effectus eſt pœnitentiæ. Ut autem tria hæc officia clarius explicentur; 1. mutare mentem eſt in pœnitentiæ ſtatu contemnere, quidquid in pretium habitum fuerat in ſtatu peccati, & in pretio habere: quidquid fuerat contemptum. Punctum primum. 2. Mutare cor eſt odiſſe, quidquid amaveramus, amare, quidquid oderamus. Punctum alterum. 3. Mutare mores, ac vitæ rationem eſt fugere, quidquid fieri conſueverat, & facere, quidquid fugiebatur. Punctum tertium. *Ex Sermone P. de la Rue pro feria 5. poſt Paſſionis Dominicam.*

XXIX. Chriſtiana pœnitentia eſſe debet. 1. Pœnitentia expiationis ad ſatisfaciendum pro peccatis præteritis. 2. Pœnitentia præcautionis ad futura peccata prævidenda. 3. Pœnitentia reparationis ad virtutes acquirendas, quæ patratis criminibus ſint oppoſitæ.

XXX. Error eſt credere, pœnitentiam nonniſi inſignibus peccatoribus eſſe neceſſariam; neque minor error eſt exiſtimare mortificationem perfectioribus tantum relinquendam eſſe. 1. Si peccatores ſumus, pœnitentiam agere tenemur, ut flectamus Dei juſtitiam, & ab illius miſericordia noſtrorum criminum veniam obtineamus, 2. Si ita felices ſumus, ut nunquam innocentiæ jacturam fecerimus, mortificatio adhuc nobis eſt neceſſaria, ut pretioſum theſaurum hunc conſervemus. Peccavimus, peccare poſſumus, hæ duæ ſunt validæ rationes, quæ nos ad pœnitentem vitam ducendam impellunt.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes, Auctoreſque, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas Concionum ſtructuras exornandas.

Sancti Patres

SAnctus Auguſtinus librum edidit, *de vera, & falſa pœnitentia*: licet critici putent, hoc alterius eſſe auctoris, nos tamen ſub hoc nomine illum proferemus.

Idem *Epiſtola* ad Seleucianum docet, Chriſtiani pœnitentiam eſſe debere aſſiduam, & toto vitæ ſpatio perſeverare.

Idem *lib. 21. de Civit.* Ninivitarum exemplo oſtendit, quid pœnitentia operetur in peccatoribus, qui verum criminum ſuorum dolorem conceperunt.

Idem *Serm. de Adamo* docet, verum pœnitentem ſatisfacere debere juſtitiæ divinæ & animo, & corpore.

Idem *Sermon. 5. de Litan.* pœnitentiæ utilitatem oſtendit.

Idem, vel Auctor libri *de ſpiritu, & anima*, oſtendit illi, qui illicita ſibi licere voluit, a licitis abſtinendum, ut agat pœnitentiam.

Idem in libro *de vera, & falſa Pœnitentia* docet, quinam ſint fructus veræ pœnitentiæ.

Idem Sermone 50. *de Tempore* oſtendit, ſterilem eſſe pœnitentiam ſine bonorum operum exercitatione.

Idem ſerm. 41. *de Sanctis* docet, quænam pro gravibus noxis agenda ſit pœnitentia.

Idem in *Pſalm.* 44. oſtendit: Deum vulgo differre ſupplicia, ut peccatores ad pœnitentiam expectet.

Sanctus Ambroſius duos edidit libros de pœnitentia, in quorum altero oſtendit, quam ſevera eſſe debeat.

Idem in funebri oratione Theodoſii Imperatoris, principem hunc laudat, quod palam egerit pœnitentiam.

Idem *l. 1. de pœnit. c. 5.* oſtendit, agenti pœnitentiam non verbis ſolum, verum etiam factis exprimendum eſſe dolorem ſuum, quod fuſius adhuc cap. 6. probat.

Idem *cap. 9. libri ejuſdem* reſpondet illis, qui ſe pœnitentiam agere putabant nihil de exteriori vitæ ſuæ ratione mutantes.

Idem *in Apolog. S. David cap.* 8. pœnitentis hujus regis exemplo oſtendit, quomodo agenda ſit pœnitentia.

S. Gregorius *Homil.* 21. *in Evangel.* docet, quid ſit facere fructus pœnitentiæ.

Idem *Epiſt. 39. ad Theotiſtam Patriciam*, docet errorem eſſe arbitrari, poſt aliquot pœnitentiæ annos licere ad priſtinam vitæ rationem reverti.

S. Hieronymus *Epiſt. ad Euſtoch.* deſcribit auſteram matris ejuſdem S. Paulæ pœnitentiam.

Idem *in cap. 2. Joelis*, docet quomodo agenda ſit pœnitentia, & Dei miſericordia imploranda.

Idem *in cap. 3. Jonæ* pro veræ pœnitentiæ prototypo Ninivitarum exemplum proponit.

Idem *Epiſt.* 1. *ad Demetriadem* docet, quomodo pœnitens vita ducatur.

Sanctus Cyprianus *Serm. de lapſis* oſtendit, quanta debeat eſſe ſeveritas pœnitentiæ illorum, qui poſt ejuratam fidem in eccleſiæ ſinu revertuntur.

Tertullianus librum edidit de pœnitentia, cujus aliquot locos in paragrapho quarto afferemus.

Sanctus Chryſologus ſermon. 167. docet, quam ſevera eſſe debeat peccatorum poſt baptiſmum patratorum pœnitentia.

S. Joannes Climacus *gradu* 5. deſcribit auſteritates, & horridas pœnitentias, quæ fieri conſueverant quodam in cœnobio; & quorum teſtis ipſe fuit.

S. Chryſoſtomus plures edidit de pœnitentia homilias, in quarum una virtutis hujus bona, & effectus memorat. In tertia, quæ eſt in tom. 5. oſtendit, pœnitentiæ hujus auſteritates ab eadem exercenda nos deterrere non debere. In decima loquitur de pœnitentia Ninivitarum. In alia adfert exempla eorum, qui propter pœnitentiam inſignes fuere, & qui per illam miſericordiam conſecuti ſunt.

Idem in exhortatione in cap. 8. S. Matthæi homines ad converſionem hortatur, illis, ſi egerint pœnitentiam, veniam promittens, & deſcribit magnitudinem pœnitentiæ David.

S. Joannes Climacus libro, quem inſcribit: De rigoroſa pœnitentia: hortantem habet deſcriptionem pœnitentiæ, quam ſancti quidam religioſi fovebant, necnon graviſſimarum auſteritatum, quarum fuit teſtis.

S. Petrus Damiani in vita S. Romualdi de pœnitentiæ illius rigoribus loquitur.

S. Bernardus *Serm. de quadrupl. debito* ſeipſum ad auſteram pro peccatis pœnitentiam agendam hortatur.

Idem *Serm. de dupl. baptiſmo* fratres ſuos potenter pœnitentiam hortatur.

Idem Serm. 3. de vigil. Nativ. loquitur de gradibus pœnitentiæ, videlicet, qua via peccatores ad ſatisfaciendum divinæ juſtitiæ inducat.

Idem *Serm. de converſ. ad Clericos* eos hortatur, ne pœnitentiæ auſteritatibus deterreantur.

Idem *in lib. qui dicitur modus bene vivendi* ſororem ſuam ad pœnitentiam hortatur, ac docet, quibus ſenſibus facienda ſit.

Idem *Semon. 5. de Circumciſ.* ait inter tumultum, & ſæcularia negotia difficile veram fieri pœnitentiam.

Sanctus Baſilius *Homil. 8. tom. 1.* Ninivitarum exemplo oſtendit in publicis calamitatibus pœnitentia Dei iram placari.

Aſcetici aliique.

Albertus Magnus *in Paradiſo animæ* verbo *Pœnitent.*

Granatenſis in tractat. de oratione, & conſideratione; necnon in memoriali tract. de Pœnitent. & confeſſ. cap. 1.

De S. Martha Presbyter tom. 1. tractatum habet de pœnitentiæ neceſſitate.

P. Bonal in libro, cui titulus: *Le Chrètien du tems* part. 3. cap. 7. fuſius verba facit de veteris eccleſiæ pœnitentia, & probat præſentis conſuetudinem, quæ aliquid de priſtina ſeveritate remiſit.

Catechiſmus Tridentini Concilii ſatis fuſe loquitur de ſatisfactione *in tract. de ſacram. Pœnitent.*

P. Chahu *in ſcientia ſalutis* cap. 4. prolixum habet tractatum de iis, quæ pertinent ad pœnitentiam, & art. 7. ejuſdem capitis agit de ſatisfactione.

P. Haineuve in parte tertia de ordine ſerm. 27. loquitur de pœnitentia, & partibus ejus.

Bellarminus *de gemitu columbæ* cap. 10.

Pater Dozenne, in morali Jeſu Chriſti de pœnitentia.

Pater Gegou in libro, cui titulus: uſus ſacramenti pœnitentiæ: prolixum habet tractatum de pœnitentia, & ſatisfactione tribuenda divinæ juſtitiæ pro patratis criminibus.

P. Antonius a S. Martino a Porta part. 3. libri, qui inſcribitur: *Les conduites de la grace* tract. 8. loquitur de ſatisfactione a Confeſſario irrogata; de publicis primævæ eccleſiæ pœnitentiis, deque iis omnibus, quæ ad hoc pertinent argumentum.

Pater Nepveu tomo primo chriſtianarum conſiderationum pro die 14. Januarii loquitur de ſeveritate pœnitentiæ, & ſatisfactionis. Idem pro die duodecima Februarii hoc ipſum tractat argumentum, & docet, pœnitentiam peccato congruam eſſe debere. Idem pro die 16. Martii, fuſius verba facit de fructibus pœnitentiæ. Pro nona die Maji tom. 2. ſermonem habet de pœnitentiæ neceſſitate. Tom. 3. pro die 6. Julii vitæ hujus pœnitentiam cum pœnitentia confert damnatorum. Idem pro die 9. Auguſti oſtendit, pœnitentiam eſſe debere peccatis parem. Idem pro die 9. Septembris loquitur de ſpiritu pœnitentiæ. Tomo quarto pro die 13. Decembris loquitur de exercitatione pœnitentiæ.

Omnes illi, qui pro receſſibus habendis ſcripſere, hoc attigere argumentum in meditationibus, & colloquiis ſuis.

Plurimi inveniuntur antiqui ſermones de pœnitentia; nec defuere non pauci, qui integros Adventus hujus argumenti ſcripſere: inter recentiores vero.

Concionatores recentes.

Biroat pœnitentiam ſibi propoſuit pro peculiaris Adventus argumento.

P. Maſſon Sacerdos Oratorii tres deinceps edidit hujus argumenti ſermones in Adventu.

P. Bourdalove in ſermonibus, qui ſub ejus nomine circumferuntur, ſermone pro feria ſexta hebdomadæ 5. loquitur de ſeveritate pœnitentiæ.

Idem in ſermone S. Mariæ Magdalenæ loquitur de conditionibus, quas habere debet pœnitentia juxta ſanctæ hujus pœnitentis exemplar.

P. Texier ſermone pro feria quarta primæ hebdomadæ in Quadrageſima.

Idem in Adventu oſtendit pœnitentiam ſimul eſſe debere cum operibus ſatisfactoriis.

Auctor ſermonum chriſtianorum ſermone pro tertia poſt Pentecoſten Dominica loquitur de ſenſibus, quos pœnitentia Chriſtiano debet immittere.

Reina *conc.* 7. loquitur de Ninivitarum pœnitentia, & oſtendit, Chriſtianos inexcuſabiles eſſe, niſi eorum imitati fuerint.

P. Girouſt in Quadrageſima in evangelium S. Mariæ Magdalenæ docet, quænam requirantur qualitates in pœnitentia.

De la Font propoſitione pro 4. Adventus Dominica loquitur de pœnitentia expiationis, vel ſatisfactionis pro pœnis peccato debitis.

In ſpecimine ſermonum pro Adventu plures ſunt ſermones deinceps de pœnitentia. In ſpecimine pro Dominicis ſermone pro 4. Dominica Adventus.

Abbas de Monmorel tomo 3. homiliarum, integrum habet de pœnitentia ſermonem pro Domin. 3. poſt Paſcha.

Auctor ſermonum in omnia Ethicæ chriſtianæ argumenta ſermone pro 4. Dominica Adventus, docet quam ſevera eſſe debeat pœnitentia.

Qui collectanea ediderũt.

Ludovicus Granatenſis in locis communibus, Verbo *Pœnitentia.*

Buſæus in Viridario
Labatha in Theſauro
Lohner in Bibliotheca
Summa Prædicantium
Bercſlorius, &c.
} Verbo *Pœnitentia.*

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & Applicationes Scripturarum huic Argumento.

AGo *pœnitentiam in favilla, & cinere*. Jobi 42.

Diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Sap. 11.

Poſui veſtimentum meum cilicium. Pſalm. 68.

Achab operuit cilicio carnem ſuam, jejunavitque & dormivit in ſacco. 3. Regum cap. 21.

Peccavi, & vere deliqui, &, ut eram dignus, non recepi. Jobi 33.

Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum. Eccli. 2.

Accingite vos cilicio, plangite, & ululate, quia non eſt everſa ira furoris Domini a vobis. Jerem. 4.

Poſtquam convertiſti me, egi pœnitentiam: confeſſus ſum, & erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ. Jerem. 31.

Si pœnitentiam egerit gens illa a malo ſuo, quod locutus ſum adverſus eam: agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitavi ut facerem ei. Jerem. 18.

Nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo. Jerem. 8.

Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit præcepta mea, & fecerit judicium, & juſtitiam, vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor. Ezech. cap. 18.

Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris. Ezech. 18.

Si dixero impio, morte morieris, & egerit pœnitentiam a peccato ſuo, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injuſtum, vita vivet, & non morietur. Ezech. 33.

Convertimini ad me in toto corde veſtro in jejunio, & in fletu, & in planctu. Joel 2.

Vidit Deus operam eorum, quia converſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt. Jonæ 3.

Pœnitentiam agite, & appropinquavit enim regnum cœlorum. Matth. 3.

Si in Tyro, & Sidone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egiſſent. Matth. 11.

Viri Ninivitæ ſurgent in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ. Matth. 12. & Luc. 21.

Facite fructus dignos pœnitentiæ. Luc. 3. & Matth. 3.

Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter perhibitis. Luc. 13.

Gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. Luc. 15.

Annuntiat (*Deus*) *hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant.* Act. 17.

Annuntiabam gentibus, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes. Act. 26.

Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſervire immunditiæ; & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſervire juſtitiæ in ſanctificationem. Ad Roman. 6.

Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar. 1. ad Corinth. 9.

Memor eſto unde excideris, & age pœnitentiam. Apoc. 2.

Exempla Veteris, Novique Teſtamenti.

Exemplum Adam.

PRimum, quod auſteræ pœnitentiæ habeamus exemplum, nobis peccatorum anteſignanus reliquit, qui vix e Creatoris ſui manibus egreſſus, tamquam potiſſimum potentiæ illius opus, Domini ſui mandata perfregit; ideoque in rebellionis ſuæ pœnam non ſolum iis omnibus exutus fuit prærogativis, quibus fuerat cumulatus, verum etiam ex terreſtri paradiſo ejectus fuit, damnatuſque, ut in ſudore vultus ſui pane ſuo veſceretur, omneſque perferret vitæ hujus ærumnas, ac tandem ipſam mortem ſubiret. Ita quemadmodum primus fuit peccator, fuit etiam primus pœnitens; & ſicuti non pro ſe tantum peccavit, ſed in ſcelere ſuo omnem etiam poſteritatem involvit, & eos omnes, qui ex ſemine ſuo prodituri erant, prævaricationis ſuæ participes fecit, hi quoque iiſdem adjudicati fuere ſuppliciis. Hac de cauſa Tertullianus ait: *hominem pœnitentiæ natum eſſe*, a qua nemo eſſe poteſt immunis, quamvis non aliud ſcelus patraſſet, niſi quod ex hoc ſceleſto parente ortum duxiſſet.

Pœnitentia David.

David proculdubio eſt exemplar pœnitentiæ non ſolum omnium celeberrimum propter dignitatem, ac gradum, quem obtinuit in mundo, verum etiam omnium maxime inſigne propter ſeveritatem, qua illam exercuit. Etenim quin loquar de pœnis, quas ſumpſit Deus de magno hoc Rege, quibus admirabili cum ſubmiſſione ſeſe ſubjecit, eæ tantum ſpectandæ ſunt, quibus ſeipſum ille addixit, quippe teſtatur ſcelus ſuum ſibi ob oculos ſemper fuiſſe, ut recentem ſemper haberet cauſam illius execrandi, atque puniendi quamquam Propheta quidam illi teſtatus fuiſſet, peccatum ipſius jamjam fuiſſe dimiſſum. En autem, quid S. Chryſoſtomus ſerm. 27. in Matth. dicat: Ne reputes ſolum ſanctum hunc Regem cecidiſſe; ſed diligenter perpende, quid ipſe egerit, ut ex lapſu ſuo conſurgeret; quot emiſerit ſuſpiria, quot effuderit lacrymas, quomodo quotidie pœnitentiæ ſenſus foverit, quomodo cilicio tectus, lectulumque ſuum fletibus eluens noctes, dieſque traduxerit. Si David his indiguit remediis, ut ſua expiaret delicta, quomodo ipſi ſalvari poterimus, qui toties peccamus, & adeo modicam agimus pœnitentiam?

Pœnitentia Ninivitarum.

Jonas Propheta de ventre ceti egreſſus, & adhuc e naufragio madidus ſtatim ac per Ninivite compita, plateiſque terribili voce horribilia hæc protulit verba, quæ cœli Deus in ejus ore poſuerat: *Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur* (Jon. 3.) illico ſuperbæ illius, flagitioſæque civitatis incolæ, quibus non aliud erat negotium, quam ludi, convivia, & ſpectacula, viſi ſunt perterriti, ſquallidi, & in auſteros pœnitentes converſi. Vidiſſes, S. Ambroſius ait, in ingenti ea civitate vultus pallentes, macieque confectos, oculos lacrymis manantes, mulieres paſſis crinibus miſericordiam exorantes, homines nudis pedibus, & capite cinere adſperſos per vias incedentes, publicamque pœnitentiam agentes; alios ciliciis indutos, & in cinere cubantes, qui profunda emittebant ſuſpiria. Rex ipſe, qui libidinoſiſſimus fuiſſe creditur Sardanapalus, divinitus ad Prophetæ hujus vocem percitus, ex ſolio conſurgens regiam exuit clamydem, atque abjiciens faſtum, quo palam prodere conſueverat, viſus eſt pœnitentiæ indutus ſacco, & in cineris cumulo diſcumbens, inquit Scriptura; tantumque ipſe exemplis, edictiſque quantum Jonas verbis populo ſuo pœnitentiam prædicavit: *Indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere*. Ecce, Dei filius inquit Luc. 13. juſta confuſionis, & damnationis cauſa Judæorum, & multo magis Chriſtianorum impœnitentium: *Viri Ninivitæ ſurgent*: etenim hic longe alius eſt concionator, quam Jonas, ipſe enim Dei filius dicit illis: niſi pœnitentiam egeritis, *omnes ſimiliter peribitis*, neque alia ſuppetit æternæ damnationis evitandæ via, non alia ſupereſt ratio ſalutis aſſequendæ.

Pœnitentia Manaſſis.

Quemadmodum in lege veteri nullus extitit umquam Rex, qui impietate, crudelitate, omnique flagitiorum genere Manaſſem ſuperaverit, ita nemo eumdem ſinceritate, & auſteritate vitæ vicit. Divina ultio, ut pœnas ſcelerum ejuſdem ſumeret, tradidit eum in manus hoſtis ſuperbi, atque victoris, quo uſus eſt Deus, ut puniret crimina illius, quem ad officium revocare cupiebat non ſine ſeveriſſimæ pœnitentiæ exemplo. Status profecto, ad quem redactus fuit, calamitoſior eſſe non poterat .... Regno exutus, ac de ſolio in tetrum detruſus carcerem, ferreis onuſtus vinculis, ærumnis obrutus, & citra quamlibet libertatis aſſequendæ ſpem. Fortunæ ſuæ everſio, quæ adeo crudelis eidem videbatur, aliam meliorem in corde peperit mutationem, & factus infelix eſſe deſiit infelix. Deus commotus ejulatibus, atque ſuſpiriis cordis contriti, & humiliati, pœnitentiæ magnitudine flectere ſe paſſus eſt, quæ quamvis initio coacta eſſet, deinceps tamen a rege ſumma cum ſubmiſſione acceptata fuit, quemadmodum teſtatur oratio, quam effudit Deo confeſſus pœnam ſuam adhuc nimis eſſe mitem, atque ſuavem habita ratione multitudinis, & enormitatis ſcelerum ſuorum. Sed ſatis Deo fuit hæc ſatisfactio, ejuſque miſertus priſtinæ dignitati reſtituit. Hæc vis eſt, effectuſque pœnitentiæ cohibentis tela, quæ divina juſtitia in improborum caput eſt ejaculatura.

Fallax Achabi pœnitentia.

Scriptura tantum nobis exhibet prodigium, ut Deus ipſe captus admiratione videatur ex eo modo, quo Eliam eſt allocutus. Hæc eſt pœnitentia Achab. Vidiſtin' Eliæ dicit Deus, Achab, ſeſe coram me humiliantem? Regum omnium nequiſſimus, Scripturæ judicio, tamen ad Prophetæ vocem contremuit. Tantum abfuit, quod contra Eliam iraſceretur, ut contra ſeipſum iratus fuerit: *Scidivit veſtimenta ſua, & operuit cilicio carnem ſuam, jejunavitque & dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite*. 3. Reg. 21. Pœnitentia ultrane extrinſecus proferri poteſt? Non erubuit Princeps hoc in ſtatu coram univerſo populo prodire; voluitque tot confuſionis ſuæ teſtes habere, quot ſuæ impietatis habuerat. Affligit carnem jamdamnatam,

ut canum pabulum eſſet; & vox conſcientiæ cum Eliæ voce conſociata in cordis illius imo efformat tonitru, quod ipſum perterret, efficitque ut omnes humanos reſpectus negligat malum evitaturos, a quo nulla hominum ope ſe liberatum iri ſciebat. Attamen quamvis tota hæc pœnitentiæ ratio ex proprio amore proficiſceretur, & Achab in hac humiliatione privatæ potius ſtuderet incolumitati, quam gloriæ Dei, quem tot modis læſerat, Deus tamen illius rationem cenſuit habendam, & dixit Eliæ, ſe in terris nihil præter principis hujus converſionem expetere, & propter humiliationem Achab, dum ipſe viveret, ſe nihil facturum eorum, quæ decreverat, ſed ultionem ſuam in filium ejus reſervaturum.

Alia exempla ex Scripturis deſumpta.

Longe plura ſuperſunt pœnitentiæ in Scripturis exempla, quæ amplificari poſſunt, & in lucem proferri. Hujuſmodi eſt illud civium Bethuliæ, qui cum audiviſſent, Holophernem ingenti militum manu ad oppugnandam urbem accedere, omnes ſeſe induerant ſacco, omnes pœnitentiæ notas ſumpſerunt; atque hoc pacto averterunt eam, quæ ſibi imminebat, everſionem, Deo ad id placare Judithæ opera utente.

Sanctus vir Job, licet innocens, rectus, ac timens Deum, nihilominus aſperrimam agebat pœnitentiam ob levia crimina, quæ committebat: *Ego ago pœnitentiam in favilla, & cinere*. Job 42.

Machabæi, & qui illius adhæſerant, accedentibus Timothæi copiis, pœnitentiam aggreſſi ſunt, & coram altari in eo ſtatu proſtrati cœli opem implorarunt, quæ ipſis non defuit; quoniam viribus longe impares cumulatiſſimam victoriam retulerunt.

Exemplum Filii Dei.

Ut ſciamus, quænam eſſe debeat Chriſtianorum pœnitentia, illa ſpectanda eſt, quam egit Jeſus Chriſtus, qui prototypus eſt ab illis imitandus; atque ingenti ex numero circumſtantiarum, quas afferre poſſemus, unam dumtaxat memorare ſufficit; videlicet hunc mundi Salvatorem, ut ſuo ſatisfaceret deſiderio, quo vehementiſſime optabat paſſionibus ſuis honorem adhibere majeſtati æterni Patris ſui, totum hominem ad id conferre voluiſſe, ideoque tradidiſſe corpus quidem ſuum auſteritati ſuppliciorum, laboribus pœnitentiæ, vitæ omnibus ærumnis cumulatiſſimæ, animam vero omnibus opprobriis, & confuſionibus. Scimus, quænam fuere jejunia, ſolitudo, & ſilentium ejus; legimus enim in Bibliis, illum a baptiſmate madentem in deſertum ingreſſum fuiſſe, ibique diebus quadraginta perpetuum jejunium ſervaſſe. Ita videmus, pœnitentiam evangelicæ prædicationis ſummam ob eo factam fuiſſe. Inde prædicationis ſuæ duxit exordium, teſte Matthæo: inde ſuam etiam exorſi ſunt Apoſtoli poſt miſſionem ſuam; inde S. Joannes incepit prædicare in deſerto, ac inde omnium concionum noſtrarum initium, & finis ducenda ſunt.

Magdalenæ pœnitentia.

Si quis unquam aperta præbuit pœnitentiæ ſigna, hoc ſane inſignis præſtitit Magdalena. Satis eſt oculos conjicere in eos lacrymarum imbres, quibus Salvatoris pedes rigavit. Lacrymæ illius nequaquam fuere ſimiles torrentibus illis, qui perniciſſime fluunt, ac brevi exareſcunt: fons nonniſi cum vita ejus deſiit. Vanitates, luxus, amores, ſcandala ejus felix naufragium fecere in hiſce fluctibus amaris, atque profundis. Quid dicam de ſatisfactione, quam illa ſibimet irrogavit, ut ſua ſcelera elueret? incepit illa quidem ea omnia ſacrificans, quæ libidinem ſuarum fuerant inſtrumenta; oculos, qui tot noxios affectus inflammaverant, qui tot impudicos obtutus conjecerant, jugibus lacrymis damnat; capillos, ex quibus tot laqueos, atque retia periculoſa tetenderat, in quæ dæmon tot animas pertraxerat, in viliſſimo adhibet miniſterio; unguenta luxui, ac libidini fovendæ deſtinata ſuper Jeſu Chriſti pedes effundit, totamque Phariſæi domum pœnitentiæ ſuæ odore, & ædificatione replet; corpus ſuum, ex quo ſibi idolum fecerat, & cui ipſa prior eum adhibuerat cultum, quem mox ab aliis petierat, chriſtianæ mortificationis victimam facit.

Pœnitentia S. Joannis Baptiſtæ.

S. Joannis Baptiſtæ prædicatio peccatores ad pœnitentiam excitavit, ſed ejus exemplum illos vehementius perſuaſit. Vix ille vitam acceperat, cum viſus eſt illam amittere velle auſteriſſimo jejunio. Seipſum cameli corio, quod corporis ſupplicium potius, quam indumentum eſt, contexit, quod effecit, ut S. Bernardus in novo hoc homine prorſus inauditæ pœnitentiæ genus miraretur: *Novum in novo homine pœnitentiæ mirare fervorem*. Mundi Salvator illum nobis exhibet tamquam nec manducantem, nec bibentem: *Venit Joannes neque manducans, neque bibens*. Matth. 11. Cum enim vellet mundo virtutum omnium exemplum præbere, illi potiſſimum adhæſit, quæ reliquarum nutrix eſt, ut inquit Sanctus Bernardus: ſi enim magnus hic Sanctus nocens non erat, ſciebat tamen ſe non eſſe impeccabilem; ſi nullum habebat crimen, quod in ſe puniret, habebat tamen, quod præverteret. Cæterum, Sanctus Chryſologus inquit, hic pœnitentiæ magiſter, qui baptiſmum prædicabat, illius apertiſſimos gerere debebat characteres. Ita omnia in ipſo virtutem hanc prædicant, idem Pater ait, eſca, qua veſcitur, locus, ubi inhabitat, veſtitus, quo tectus eſt, lectulus, ubi cubat: *Joannes victu, veſtitu, cubitu, loco pœnitens*.

Pœnitentiæ ſeveritas in eccleſia primitiva.

Nihil eſt, quod ſæculi noſtri impœnitentibus majorem debeat pudorem offundere, quam ſi illis exhibeamus vetus publicæ hujus pœnitentiæ theatrum, quale deſcribitur in eccleſiaſtica hiſtoria, in Conciliis, in ſcriptis Tertulliani, Sanctorumque Cypriani, Baſilii, Gregorii Nazianzeni, Hieronymi, &c. Proculdubio inſigne erat ſpectaculum, & dignum oculis Dei, & eccleſie, videre omnium ſexuum, & conditionum mortales ſeſe in pœnitentium numerum inferre, ſeſe cilicio, vel obſoletis, ſordidiſque veſtibus tegere, humi ſe proſternere, ad eccleſiæ valvas oculis in terram demiſſis, capite cinere adſperſo, madentibus lacrymarum imbre genis, ad Dei miſericordiam confugere, & cum humilitate diuturnas, aſperaſque ſubire pœnitentias, quæ ſibi irrogabantur. Non pudebat illos prodere peccatores, malebant enim interiores animarum ſuarum plagas curare, quam coram hominibus inanem probitatis exiſtimationem tueri. Libenter ſeipſos aliquot ploratuum, laborum, & opprobrii annis damnabant, ut pœnarum æternitatem evitarent. Sibimet interdicebant aditum eccleſiæ, ne in æternum gloriæ templo prohiberentur. Patienter extra caſtra Iſrael tamquam leproſi præſtolabantur, donec poſt purificationem ſuam introducerentur auctoritate ſacerdotali, quæ illos ſeparaverat. Verum quidem eſt, eccleſiam juſtis de cauſis priſtinos hoſce mores abrogaſſe, non ſecus ac jure, ac poteſtate ſua uſa eſt abrogans ſolemnem, publicamque pro publicis peccatis, ſcandaliſque pœnitentiam: ſed neque ſupprimere, neque auferre potuit neceſſitatem agendi pœnitentiam parem magnitudini peccatorum noſtrorum, ſi integram, perfectamque eorum remiſſionem conſequi volumus.

Applicationes quorumdam Scripturæ locorum huic argumento.

Contendendum eſt, ut pœnitentiam peccatis noſtris congruam faciamus.

QUantum *in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*. Apoc. 18. Hæc verba ad illos potiſſimum referuntur, qui inordinatam vitam duxere, & diu in flagitiis volutati ſunt: ſi enim illis ſatis eſt communem ducere vitam, quaſi numquam flagitioſi fuiſſent, dici profecto nequit, illos dignos pœnitentiæ fructus facere: *Quantum in deliciis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*. Apoc. 18. Tot exercere debent jejunia, mortificationes, & bona opera, quot crimina, iniquitates, impudicitias commiſerunt. Hæc illa Babylon eſt tot damnata gemitibus, lacrymiſque, quot ſeſe abdidit deliciis, & voluptatibus: *Quantum in deliciis fuit &c.* Conſenuiſtis in peccato, in pœnitentia moriamini opus eſt. Senſibus veſtris tribuiſtis, quidquid petierunt; nulla voluptas eſt, quam non conquiſiveritis; mens veſtra cupiditatum veſtrarum captiva in vitiis, quidquid exquiſitiſſimum eſſe poterat, ſuggeſſit; quomodo hæc omnia reparare vultis, ſi mortificati tantum non eſtis, quantum ſenſibus indulſiſtis, ſi non eodem ingenio peccatum expiaſtis, quo illud commiſiſtis? *Quantum in deliciis fuit, &c.*

Pœnitentia producenda eſt, ut peccata omnino eluantur, & expientur.

Amplius lava me ab iniquitate mea. Pſalm. 50. Quædam reconciliatio incepta eſt per peccati veniam, & quædam conſummata per pœnitentiæ continuationem. Ideo, quamvis David ex Propheta Nathan didiciſſet, peccatum ſuum ſibi dimiſſum fuiſſe, hæc tamen venia illi ſatis non erat, ſed dicebat Deo: *Amplius lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me* Pſal. 50. Heu! Domine, elue adhuc animam meam, ampliorem mihi veniam largire: *Quid quæris amplius*, o Rex, & Propheta? S. Chryſoſtomus ait. Dixit Deus, & factum eſt: peccatum tuum deletum eſt; *Priſtinum meum decorem quæro*, ita reſpondentem Sanctus idem Doctor inducit. Domine, fieri vellem, qualis eram antea; verum eſt, te vulneri meo manum appoſuiſſe, ac illud ad cicatricem vocaſſe; ſed ipſa reliqua eſt cicatrix, quam penitus ablatam vellem, ut nihil eſſet in me, quod oculis tuis diſpliceret. Adhuc aliquid debeo juſtitiæ tuæ; exerce erga me integram miſericordiam tuam, & fac illius ſentiam effectus, mihi cum ſcelere pœnam remittens, quam meritus ſum: *Amplius lava me ab iniquitate mea*.

Quædam pœnitentiæ ſunt ſteriles, quæ nullum afferunt fructum.

Facite fructus dignos pœnitentiæ. Luc. 3. Hi fructus pœnitentiæ digni ſunt mortificationes voluntariæ, & opera bona, quæ fiunt ad malum, quod factum eſt, & ſcan-

& ſcandalum, quod aliis datum eſt, reparandum. Sed ubinam hodierna die videntur hujuſmodi auſteritates, pœnitentiæ, & opera bona, quæ noſtra reparent mala? O tempora, o mores! O vitæ corruptionem, o ſeveritatum primævæ eccleſiæ relaxationem! Itane agitur pœnitentia, quin ullus illius fructus feratur? O Deus, quot ſteriles arbores; quot inutiles ficulneæ in eccleſiæ vinea, quæ folia tantum, ac fallaces pœnitentiæ ſpecies præſeferentes expectare debent Dei maledictum, quo ictæ exareſcent, atque carebunt omni ſucco pietatis, omni virtute, ac religione, ut quamprimum vel ſecentur, vel avellantur a Deo derelictæ! *Numquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum.* Matth. 21. Væ tibi infelix Chriſtiane! qui meam fatigaſti patientiam; tantum temporis eſt, ex quo ſemel ſaltem quotannis ad pœnitentiæ ſacrum tribunal accedis, ubi ſunt fructus pœnitentiæ tuæ? ubi tuæ preces, tuaque jejunia? ubi auſteritates tuis criminibus pares?

Pœnitentiæ vis, & efficacia,

Omnis vallis implebitur, & omnis mons humiliabitur, & erunt prava in directa, & aſpera in vias planas. Luc. 3. verbis exhibere nobis voluit S. Joannes Baptiſta admirabilem pœnitentiæ efficaciam per ea, quæ nobis difficilia videntur, ac plurimum laboris requirunt. Nihil difficilius videtur, ac mirabilius, quam profundas replere valles, altos proſternere montes, aſpera, præruptaque viarum ſternere, & complanare; ſub quibus imaginibus Sanctus iſte Præcurſor mirabiles pœnitentiæ effectus oſtendit: *Omnis vallis implebitur:* hoc eſt, omnis anima, quam peccatum fecerit inanem, & vacuam, per pœnitentiam omni bonorum operum genere replebitur: *Et omnis mons humiliabitur;* hic alius eſt effectus pœnitentiæ, æquare ſolo montes, hoc eſt evertere ſpiritum ſuperbiæ, qui efficit, ut peccator ſeſe contra Deum attollat, ac in ipſum rebellet: & profecto non minus difficile eſt hominis ſuperbiam domare, quam altiſſima montium cacumina deprimere. Sed pœnitentiæ nihil eſt impoſſibile; hæc humiliavit Achab, effecitque, ut Dei leniret iracundiam. Denique pœnitentia præruptas ſternit, & æquat vias, mores noſtros reformans juxta legem Domini, & evangelium, quod unica eſſe debet vitæ noſtræ norma, & efficiens, ut in ſalutis via ambulemus, a qua per obliquas, remotaſque vias nos peccatum abduxerat.

Pœnitentia celeriter eſt agenda.

Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Eccli. 5. Cum vulnus adhuc eſt recens, facile curari poteſt; ſed ubi inveteratum eſt, cum nonniſi difficillime curari valeat, ferrum, & ignis adhibendus eſt. Noſtis, ex qua die primus homo peccavit, feciſſe Deum, ut graviſſimam peccati pœnitentiam ſubiret; noluit hujus initium differri, ne putaret, pœnam, qua Deus illum damnaverat, ſimplicem eſſe minarum intentationem, & ne per impunitatem in ſcelere permaneret. Supplicium profuit, ut ille peccati ſui magnitudinem intelligeret, atque dolorem ſuum produceret, donec pœna vigeret. Itaque nihil magis efficax eſt ad nobis ſcelerum noſtrorum horrorem immittendum, quam pœna, qua ea ſtatim excipiuntur, atque nihil utilius eſt ad nos in contritionis ſpiritu continendos, quam ſi pergamus agere pœnitentiam iis auſteritatibus, quæ criminum noſtrorum magnitudini congruæ ſunt. Hæc duo ſibi invicem alterum alterius cauſa eſt, & effectus: contritionis ſpiritus efficit, ut auſteritatem exerceamus; & auſteritas fovet ſpiritum contritionis ſcelerum noſtrorum memoriam inſtaurans.

Per pœnitentiã adimplemus ea quæ deſunt paſſionum Chriſti.

Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti. Ad Coloſſ. 1. Adimpleo in carne mea id, quod Jeſu Chriſto ferendum ſupererat. Difficillimum eſt conciliare hæc verba cum illis, quæ Dominus in cruce protulit, antequam animam efflaret: *Conſummatum eſt.* Si enim verum eſt, de quo nefas ambigere, illum ſuis doloribus, ac mortem conſummaſſe opus redemptionis noſtræ; quomodonam S. Paulus jure dicere poteſt, ſe adimplere ea, quæ deſunt paſſionibus Chriſti? Salvatoris paſſio, Sanctus Auguſtinus ait, opus eſt non plenitudinis tantum, verum etiam ſuperabundantiæ: *Plenitudinis opus nedum, ſed & ſuperabundantiæ,* Liquido autem conſtat, nihil defuiſſe doloribus, per quos ille pro nobis Patri ſuo ſatisfecit; alii igitur concipiendi ſunt dolores a doloribus crucis, & aliud intelligendum corpus, in quo illa paſſus eſt, ne in Apoſtoli verbis aliqua inveniatur contradictio: atque Sanctus Paulus per ipſum eſt explicandus. Id autem fieri hoc poteſt modo. Vos ſimul omnes eſtis, ait ille ad Corinthios, atque in perſonis eorum ad omnes Chriſtianos: *Vos autem eſtis corpus Chriſti,* & veſtrum ſinguli ſunt *membra de membro.* Ex his verbis intelligere eſt, præter naturale corpus non deeſſe myſticum, cujus fideles omnes ſunt membra. Paſſiones corporis naturalis Jeſu Chriſti intra mortalis vitæ ipſius tempus coarctatæ fuerunt; illæ vero corporis myſtici cum ſæculorum initio inceperunt, & nonniſi cum eorum fine deſinent, & hanc ob cauſam S. Joannes illum vocat, *Agnus, qui occiſus eſt ab origine mundi;* quod oſtendit, paſſiones myſtici corporis Jeſu Chriſti nondum eſſe abſolutas, & jure S. Paulum dicere, ſe per ea mala, & perſecutiones, quas ſuſtinet, adimplere ea, quæ divini hujus Salvatoris paſſionibus deſunt. Conſentiant igitur juſti opus eſt, & ipſos crucifigi, ut myſtica paſſio, de qua loquitur Apoſtolus, producatur; quod fit per pœnitentiam, hoc eſt per voluntarias pœnas, quas quilibet ſibimet imponit per ſatisfactionem peccatorum, quæ commiſſa fuere, vel per ea mala, quæ Deus immittit, & quæ hoc intuitu acceptantur.

Amor pœnitentiæ peccatori converſo nihil ſinit eſſe arduum.

Poſtquam convertiſti me, egi pœnitentiam: confuſus ſum, & erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium adoleſcentiæ meæ. Jerem. 31. Pœnitentiæ amor, cum ſincerus eſt, ac violentus, nulla re poteſt coerceri. Non ægre fert omnibus compertum eſſe, ſe peccatorem fuiſſe. Ex quo peccator eſſe deſit, pudor, & confuſio, qua illum ſuffundere poteſt præteritorum malorum manifeſtatio, tanto minor eſt ea, quam ſe promeritum fuiſſe putat, ut haud gravate illam ſuſtineat; & Spiritus ſanctus, quo poſſidetur, omnes cordis aditus obſtruit quibuſcumque rebus, quæ adverſari poſſent conſolationi, quam in ipſis gemitibus, lacrymiſque nanciſcitur. Hoc in Magdalena videmus. Alienam ingreditur domum, ubi convivium celebrabatur, non vocata, & procumbit ad pedes medici ſui nil verita eorum, quæ vel de præterita vita ſua, vel de præſenti actione dici poſſent. Perge, felix peccatrix, adhære Salvatori tuo: ſequere ſanctum amorem, quo raperis, neglige ſenſum eorum, a quibus perſtingeris, &c.

Senſus veræ, ſinceræque pœnitentiæ.

Pater peccavi in cœlum, & coram te, jam non ſum dignus vocari filius tuus. Luc. 15. Lacrymis madens, vivoque, & amaro criminum meorum dolore confectus Deo dico; Domine, prævaricator fui legis tuæ; peccavi in cœlum, & coram te: dignus non ſum, qui vocer filius tuus; præteritum nihil offert mihi, niſi terroris cauſas; nihil ſupereſt mihi, niſi futurum incertum, quod bonitas tua permittit mihi, ut agam pœnitentiam. Utinam omnia ea, quæ mihi ad vivendum ſuperſunt, momenta impendere valeam mea flagitia deflendo! Pulchritudo tam antiqua, & tam nova, cur tam cognovi te, cur tam ſero te amavi? Fateor, Domine, infinitam eſſe miſericordiam tuam ſuper me, quod tanta longanimitate, ac patientia expectaſti me: ubinam ego nunc eſſem, ſi, dum meis indulgerem affectibus, me ſuſtuliſſes? Tu non de inferno ſolum, ſed de teterrima abyſſi hujus profunditate eduxiſti me. Cur non lacrymas tantum oculorum meorum, verum etiam omnem venarum mearum ſanguinem tibi impendere poſſum, ut ob tantum beneficium tibi referam gratias? Tibi ſacrifico, quidquid dierum mihi ſupereſt ad curſum meæ peregrinationis abſolvendum. Si humana infirmitas, meæ voluntatis inconſtantia, & vis tentationis aliquid extorquere mihi poterunt oppoſitum huic conſilio, quod ad mortem uſque tibi famulandi capio, jam illud abrogo, & antiquo. *Abbas du Jarry.*

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

Productior eſt pœna quam culpa, ne parva putaretur culpa, ſi cum illa finiretur & pœna. Auguſtinus, Tract. 124. in Joannem.

Si cito rediret homo ad priſtinam valetudinem, ludus illi eſſet peccando cadere in mortem. Idem, Serm. 34. de diverſis.

Oportet ut pœnitentia fructificet, ad hoc ut vitam impetret. Idem, lib. de pœnitentia, cap. 27.

Factum eſt quod prædixit Deus: everſa eſt enim Ninive, quæ mala erat, & bona eſt ædificata, quæ non erat. Idem, lib. 21. de civit. cap. 24.

Pœnitentia a pœna nomen accepit; quia anima cruciatur, & caro mortificatur. Idem, in Serm. comm. Serm. 4.

In pœnitentia majorem quiſque debet exercere ſeveritatem, ut a ſe judicatus non judicetur a Domino. Idem, lib. de 50. Homil. Homil. 50.

Pœnitentia eſt anticipatum Dei judicium. Abbas Rupertus.

Facilius inveni qui innocentiam ſervaverint, quam qui congruam egerint pœnitentiam. Ambroſ. lib. 2. de Pœnit. cap. 12.

Tanta eſt pœnitentiæ medicina, ut mutare videatur ſuam Deus ſententiam. Idem, ibidem.

Pœnitudo neceſſaria eſt, ſicut vulneratis ſunt neceſſaria medicamenta. Ambroſ. ad Virginem lapſam.

Pecca-

Peccavit David, quod ſolent Reges; ſed pœnitentiam geſſit, flevit, ingemuit, quod non ſolent Reges; confeſſus eſt culpam, & obſecravit indulgentiam. Idem de David cap. 1.

Quem vere pœnitet, laborem pœnitentiæ non abhorreat. Gregor. Hom. in Evang.

Idcirco omnis peccatorum confeſſio recipitur, ut pœnitentiæ fructus ſubſequatur. Idem.

Delictum ſine ultione non deſerit Dominus; aut enim ipſe homo pœnitens punit; aut Deus cum homine vindicans punit. Idem, l. 9. Moral. cap. 17.

Pœnitentia quaſi ſecunda poſt naufragium tabula ſit miſeris. Hieron. Epiſt. ad Demetriadem.

Non Deus noſtris cruciatibus paſcitur, ſed delictorum morbos medicamentis contrariis medetur. Idem.

Quam magna deliquimus, tam grandia defleamus; alto vulneri diligens & longa medicina non deſit; pœnitentia crimine minor non ſit. Cyprianus de lapſis.

Deus mediam peccati ſatisfactionem deſpicit. Idem.

In quantum tibi non peperceris, in tantum tibi parcet Deus. Tertull. de Pœnit.

Exomologeſis, eſt proſternendi, & humilificandi hominis diſciplina. Idem, lib. de Pœnit. cap. 9.

Homo pœnitentiæ natus. Idem.

Oneraria res eſt pœnitentia. Idem.

Pœnitentia in peccatorem pronuncians, pro Dei indignatione fungitur. Idem.

O pœnitentia miſericordiæ mater, & magiſtra virtutum, magna opera tua, quibus reos reſolvis, ac reficis delinquentes, lapſos relevas, recreas deſperatos. Chryſoſt. de Pœnit.

Martyrium horrore quidem mitius, ſed diuturnitate moleſtius. Bernard.

Peccator perdit animam ſuam, non ponendo eam ut martyr, ſed affligendo eam ut pœnitens. Idem.

Pœnitentia veterem hominem cum actibus ſuis gladio pœnitentiæ enecat. Abbas Guerricus.

Ferat, ferat amarum pœnitentiæ curam, qui ſervare debitam noluit ſanctitatem. Petrus Chryſol. Serm. 169.

Putant levi pœnitentiæ compendio, de omnibus peccatis tranſigi. Petrus Bleſenſ.

Tota vita Chriſtiani perpetua debet eſſe pœnitentia. Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 9.

Nos pœnitentiam verbis pollicemur, factis vero nihil. Gregor. Nyſſenus.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia penu hoc in argumento depromi poſſit.

Definitio pœnitentiæ eo in ſenſu, quo iſtic accipitur.

Pœnitentia virtus eſt, per quam peccator ſua deteſtatur peccata, quatenus Deum lædunt, ac firmum, & efficax init conſilium expiandi illa, neque impoſterum iterum illa patrandi. Hæc aptiſſima eſt definitio ex iis, quas Theologi tradiderunt: unde liquet, 1. non ſatis eſſe ſincerum habere dolorem, & acri peccatorum ſuorum pœnitentia affectum eſſe, niſi punias illa congrua ſatisfactione, quæ divinæ juſtitiæ debetur; 2. neque ſatis eſſe; ut contendunt hæretici, peccatum relinquere ſimplici vitæ, morumque converſione, niſi expietur pœnis voluntariis: quæ hoc intuitu acceptantur, vel bonis operibus, quæ reparant injuriam ſupremæ Dei læſi majeſtati illatam.

Pœnitentia ita explicata, ac definita virtus eſt particularis, a Deo in Scripturis imperata, quæ ad commutativam, ultricemque juſtitiam refertur, quatenus hinc quidem conatur Deo jus reddere, æquitatem violatam reparare, ac Deo gloriam eidem ereptam reſtituere; inde vero punire vult illum, qui nocens eſt, ac debitas pœnas ſumere. Pœnitentia autem non eſt virtus particularis ob ſolum interiorem peccati commiſſi dolorem, charitas enim hunc habet dolorem. Oportet igitur, pœnitentiam dolorem eſſe gladio ultionis armatum. Ita S. Thomas p. 3. q. 85. art. 3. loquitur; actus, per quem pœnitentia virtus eſt particularis ob deſtruendum peccatum, quatenus eſt offenſa Dei, ultio eſt, quam pœnitens in ſeipſum exercet peccatum, cujus ipſum pœnitet, expiaturus: *Pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta puniens in ſe, quod dolet amiſiſſe.* Itaque pœnitentia quatenus virtus propria, & particularis neceſſario pœnam, & peccatoris punitionem importat.

Neceſſitas agendi Pœnitentiã pro iis etiã peccatis, quorum veniam ſumus conſecuti.

Neceſſitas, quam ipſi habemus agendi pœnitentiam pro illis etiam peccatis, quæ dimiſſa fuere, educitur ex tribus principiis, quæ ab univerſa admittuntur Theologia. Primum eſt, in quolibet peccati mortalis genere duo eſſe, culpam videlicet, & pœnam. Culpa conſiſtit in injuria, quam intulimus Deo, quæ permanet etiam habitualis in anima peccatoris, donec illam retractemus, & Deus illam ſua obliteret gratia. Pœna vero poſita eſt in neceſſitate ſatisfaciendi pro hoc peccato, ac ſuſtinendi ea ſupplicia, quæ meretur; mortale enim peccatum poſt ſe trahit ſuppliciorum æternitatem. Principium alterum eſt, poſſe Deum peccati culpam dimittere, quin omnem illius pœnam dimittat, atque miſericordiam inter, atque juſtitiam duplicem hanc veniam reparare. Remittit quidem æternam, quæ peccato debita eſt, pœnam, cum culpam dimittit; verum quod ad temporis pœnam pertinet, ſibi reſervat jus ſumendi, vel recipiendi ſatisfactiones injuriæ ſibi illatæ congruas; & hæc obligatio ſolvendi, vel ſatisfaciendi pro pœnis peccato debitis in Theologia peccatorum reliquiæ vocantur. Tertium denique principium eſt, Deum numquam integre, & abſolute parcere, nec ſpiritualem morbum curare, niſi omnino ſibi ſatisfactum fuerit, & ſumpſerit pœnas congruas magnitudini injuriæ, & nequitiæ peccati. Ex tribus hiſce principiis neceſſitas agendi pœnitentiam infertur; etenim ad recipiendam perfectam morborum noſtrorum curationem, integramque ſcelerum noſtrorum veniam, neceſſario auferendæ ſunt reliquiæ, & omnino delendæ; donec enim in anima permanent, Deus quidem nos jure punire poteſt, nos vero eidem ſatisfacere tenemur. At has illi tribuere ſatisfactiones non poſſumus, niſi per pœnitentiam criminum noſtrorum crimini parem.

Quomodo ſatisfacere poſſimus Deo per pœnitẽtiam.

Quæri poſſet, quomodo pœnitentia Deo ſatisfacere valeat? Ratio deſumitur ex præſtantiſſima qualitate, quam Sancti Patres pœnitentiæ tribuunt, cum dicunt illam divinæ juſtitiæ locum tenere, prævertere hanc, hujuſque munere perfungi, & hoc pacto eamdem lenire. Duæ ſunt in Deo juſtitiæ, & actiones, quibus erga peccatores utitur; quarum altera in eo ſita eſt, ut debitas ſceleribus eorum ſumat pœnas, altera vero, ut culpam dimittat. Juſtitia commutativa reparationes exigit injuriarum magnitudini pares, ultrix juſtitia ultiones expoſcit divinæ indignationi conformes. Pœnitentia vero ſe ipſam offert, ut utrumque hoc obeat munus: particeps eſt juſtitiæ commutativæ Dei, quoniam illi tribuit reparationes injuriis ſuis pares. Quod ſi Deus in peccatores aliquas fovet adhuc iracundiæ reliquias, quibus ad ultricem juſtitiam exercendam adigitur, pœnitentia iræ ſenſus induit, illius expiat injurias, ejus munera prævertit, & aliqua cum proportione in hunc peccatorem facit, quod ipſa divina juſtitia feciſſet; *Pro Dei indignatione fungitur*, ut loquitur Tertull.

Diſcrimen inter pœnitentiam, & baptiſmum.

Quamquam baptiſmus a S. Paulo nonnumquam pœnitentia appelletur, quod quibuſdam Sanctis Patribus præbuit occaſionem vocandi pœnitentiam baptiſmum laborioſum, operæ tamen pretium eſt tria animadvertere diſcrimina baptiſmum inter, & pœnitentiam. Primum eſt, baptiſmo ſumma cum facilitate peccatum omnino deleri: tribus, quatuorve guttis aquæ illud eluitur, ſed pœnitentia nonniſi cum jejuniis, atque auſteritatibus illud poteſt abſtergere, quam ob rem *baptiſmus laborioſus* nuncupatur. Diſcrimen alterum: baptiſmus ſimul & culpam delet, & pœnam; pœnitentia pro dolore læſi numinis ſumpta delet culpam, poſtmodum vero pœnitentia expiationis paulatim delet & pœnam. Prout majores ſunt auſteritates, quas in ſe pœnitens exercet, eo minora fiunt ſupplicia, quæ meritus fuerat. Diſcrimen tertium: baptiſmus formalem involvit ſanguinis Jeſu Chriſti applicationem: ſed pœnitentia ut plurimum nonniſi partiales habet meritorum Salvatoris applicationes; quæ primum applicat pro remiſſione culpæ, & mox ſenſim pœnas etiam delet, quo plura patimur. Sed hæc virtus hoc habet cum baptiſmo commune, quod poſtquam congruas dedit peccatorum magnitudini ſatisfactiones, eorum etiam delet reliquias; & gradatim efficit, quod ſimul effecit baptiſmus per unicam aquæ guttam.

Lutheranorũ, & Calviniſtarum error de pœnitentia.

Manifeſtus æque, ac periculoſus eſt Lutheranorum, & Calviniſtarum error pœnitentiam in ſola vitæ mutatione, & emendatione conſtituentium, & rejicientium rigores, auſteritates, omneſque laborioſas pœnitentiæ exercitationes primis eccleſiæ ſæculis adhiberi ſolitas, tamquam inanes obſervantias, & mera politicæ, ac diſciplinæ adinventa. Verum enim vero Sanctus Joannes Baptiſta palam oſtendit, pœnitentiam, quam prædicabat Judæis ad baptiſmum illius recipiendum confluentibus, aliquid aliud complecti, quam a criminibus ceſſationem, ac vitæ mutationem: videns enim eorum, quos baptizabat, pleroſque arbitrari, ſe hoc pacto juſtam iram Dei evitaturos, quam ſuis noxis promeruerant, eos genus, & genimina viperarum appellat, eiſque annuntiat, ſperandum illis non eſſe futurum, ut ſua eluant ſcelera, & cœleſtis ultionis effectus avertant, niſi fecerint fructus dignos pœnitentiæ: *Facite fructus dignos pœnitentiæ.*

Theo-

Cujnam rei innitatur obligatio faciēdi pœnitentiā.

Theologi hanc divinæ juſtitiæ ſatisfaciendi obligationem in tribus ſtatuunt reliquiis, quas peccata noſtra licet dimiſſa poſt ſe relinquunt. In corde Dei relinquunt reſiduum iræ, & indignationis, quod placandum eſt: relinquunt reſiduum pœnæ, quæ redimenda eſt: relinquunt in corde peccatorum licet converſorum reſiduum languoris, habituumque pravorum, qui delendi ſunt. Inde igitur patet, ſinceræ cordis converſioni, & vitæ mutationi addendas eſſe auſteritates pœnitentiæ, primum quod divinæ juſtitiæ ſceleribus irritatæ ex integro ſatisfaciendum eſt; ſecundo, quod expiandæ ſunt reliquiæ peccatorum, quæ commiſſa fuerunt, quamvis eorum veniam aſſecuti fuerimus; tertio, quod evellendæ ſunt pravorum habituum reliquiæ, quæ efficere poſſent, ut peccata ipſa reviviſcerent.

Tridentini Concilii doctrina.

Satisfactio, quam a peccatoribus exigit Deus, non in interiori tantum pœnitentia conſiſtit, neque in cura, & præcautionibus, quæ adhibentur ab illis, ne iterum peccent: verum etiam in pœnis, atque ſuppliciis, quæ ſibimetipſis imponunt, ut ulciſcantur, & puniant præteritæ vitæ flagitia. *Non ſolum*, Tridentina Synodus ſeſſ. 14. ſeſſ. 14. cap. 8. inquit, *ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem.* Quod ſi verum non eſſet, injuria profecto antiqua Concilia, Sanctique Patres pœnitentiæ faciem nobis adeo horridam, tetramque deſcripſiſſent, necnon immerito declamaſſent tanta vi contra eos, qui ad Sacram admittebant Synaxin pœnitentes, antequam illos per laborioſa pœnitentiæ exercitia traducerent. Error igitur eſt cenſere, poſſe confeſſarios leves imponere pœnitentias pro graviſſimis etiam ſceleribus; Tridentinum Concilium e contra præcipit illis, ut ſumma cura rationabilem ſervent inter ſatisfactiones, quas præſcribunt, & qualitatem peccatorum, quorum ſeipſos accuſant, æqualitatem, alioquin ſcelerum eorumdem futuri participes.

Non immerito eccleſiæ præſules olim adeo accuratos propoſuerunt pœnitentiæ canones cum pro præteritis noxis, tum pro antiquis habitibus radicitus convellendis, quos ibi peccata reliquerant, tum denique pro evitandis ſapienti conſtitutione tentationibus, ac relabendi periculis. Horum canonum, qui cuilibet peccato menſuræ pœnam præfigebant, praxis auſteriſſima quidem fuit, ſed ſanctiſſima, & ſaluberrima; quippe praxis erat a Deo inſpirata, ac per apoſtolicam traditionem demandata. Illi aliquot ſæculorum ſpatio in eccleſia ſervati fuerunt, licet varie pro temporum, locorumque varietate. Sed prout mutata ſunt tempora, pro neceſſitate, atque animarum diſpoſitione methodus auſtera earum pœnitentiarum lenita fuit ſapienti conſilio eorum, qui Dei myſteria miniſtrabant. Extra omnem dubitationis aleam eſt, ubi canones illi vigebant, quanquam non omnino eſſent de neceſſitate ſalutis, fuiſſe tamen de neceſſitate præcepti; quilibet enim Chriſtianus debet obedientiam auctoritati eccleſiæ, quæ tunc temporis eos præſenti fidelium ſtatui neceſſarios eſſe putabat. Verum cum ſæculorum decurſu fidelium charitas, & primus ille fervor intepuerit, eccleſia debuit aliquid primæ ſeveritatis remittere, ut filiorum ſuorum infirmitati proſpiceret. Ex veteri pœnitentia, & indulgentia, qua miniſtri Domini modo utuntur, inferendum eſt, eccleſiam, cum in legibus, ac diſciplina ſua falli non poſſit, non ſecus ac in fide, potuiſſe pro temporum ratione primam illam ſeveritatem moderari, quam ipſa juſtiſſimas ob cauſas inſtituerat; neque ſine temeritate, & errore improbari poſſe: verumtamen prætereundum non eſt hoc factum, quin ullum illatum fuerit juribus juſtitiæ Dei præjudicium, cui vel in hac, vel in altera via ſatisfaciendum eſt; aliquando enim perſolvendum erit centuplum pro iis, quæ nunc modicis ſumptibus diſſolvere poſſemus per pœnitentiam, quæ, quantumlibet auſtera ſit, ſemper levis eſt, ſi cum peccatorum meritis comparetur.

Pœnitentia Chriſtiani vere converſi in omne vitæ ſpatium eſt producenda.

Periculoſus error eſt, & illuſio ſibi perſuadere, pœnitentiam, quæ adeo frequenter in Bibliis commendatur, eſſe tantum momentorum aliquot, horarum, aut dierum. Seu pœnitentiam pro criminum noſtrorum dolore accipiamus, ſive illam tamquam juſtam criminum noſtrorum punitionem ſpectemus, tempore indiget. Verum eſt, juſtificationem, ſi ex parte Dei ſpectetur, momento fieri per gratiæ infuſionem; ſed ex parte peccatoris præparatio ad gratiam hanc recipiendam plurimum temporis requirit. Sin autem pœnitentiam conſideramus pro punitione, & expiatione criminum noſtrorum, Tridentina Synodus ſeſſ. 14. cap. 9. docet, totam vitam Chriſtiani, qui ex eo decidit ſanctitatis ſtatu, in quo illum Deus per baptiſmum conſtituerat, perpetuam eſſe debere pœnitentiam: *Tota vita Chriſtiani perpetua eſſe debet pœnitentia.* Ubi animadvertendum eſt, cum Synodus prædicta inquit, Chriſtiano, qui baptiſmatis ſui gratiam amiſit, pœnitentiam ſemper agendam eſſe, non vult illa quidem nobis perpetuum jejunium indicere, neque cogere, ut cilicio, & ſacco induamur, atque in actuali ſcelerum noſtrorum pœnitentia vivamus. Haud ita; numquam plura facere tenemur, quam quæ poſſumus; humana infirmitas hujus ſtatus capax non eſt; ſed Concilium innuit, cuilibet Chriſtiano, qui per peccatum Dei iram meritus eſt, & deinceps per gratiam illius ſanctificatus eſt, reliquo vitæ ſpatio ſervandam eſſe habitualem ſuæ ingratitudinis memoriam, ac in vitæ ſuæ ratione præferendam profundam humilitatem, ſanctum ſui ipſius odium, perfectam mandatis Dei ſubmiſſionem, ſanctumque in pietate fervorem, quia hæ virtutes fructus ſunt veræ pœnitentiæ.

Pœnitentiæ finis perſuadere debet, illam ſeveram eſſe debere.

Si cogitaverimus, quinam ſit finis pœnitentiæ, intelligemus ſane, quouſque ſpiritus auſteræ hujus virtutis nos impellere debeat, & quas nobis obligationes injiciat. Finis autem pœnitentiæ eſt placare Deum, eique ſatisfacere. Igitur ex omnium theologorum ſententia actus eſt juſtitiæ, qui, quantum fieri poteſt, omnia ad æqualitatem revocare debet. Accommodare igitur debet pro viribus reparationem offenſæ, & ſatisfactionem injuriæ, ſed creatura nequit eam æqualitatis proportionem afferre, quam theologi de condigno nuncupant, cum offenſa erga Deum ſit quodammodo infinita. Afferenda igitur ſaltem eſt proportio de congruo, hoc eſt tantum auſtera, quantum noſtra infirmitas permittere poteſt.

Confidentia a peccatore habenda in pœnitentia.

Inde vero peccatorum anima in virtute pœnitentiæ confidere debet, quod virtus hæc, quæ ſemper ſupponit ſacramentum vel receptum, vel recipiendum, mirum in modum eſt efficax ad graviſſima quæque peccata per merita ſanguinis Jeſu Chriſti delenda. Ita ut ſi quis omnia unus patraſſet peccata, quæ patrari poſſunt, ea poſſet eluere veram agendo pœnitentiam. Deo cordi fuit magnam hanc in Scriptura veritatem ſtatuere, atque hac in re adeo explicitus uſus eſt verbis, ut nullum dubitandi locum reliquerit; & nos infinite debitores ſumus miſericordiæ ejus, quod voluerit eam veritatem, quæ præ cæteris religionis noſtræ majus nobis afferre poteſt ſolatium, unam omnium maxime perſpicuam eſſe, ac manifeſtam. Ut hoc luce clarius innoteſcat, ſatis eſt hæc intueri Ezechielis Prophetæ verba: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium, & juſtitiam, vita vivet & non morietur.*

Pœnitentia diſtricta eſſe debet, & peccato congrua.

Pœnitentia eſſe debet auſtera; hæc eſt Doctorum omnium ſententia biblicis auctoritatibus, & ſacris innixa conciliis. Neque ægre id nobiſmet perſuadebimus, ſi cogitaverimus, illam non eſſe aliud, quam ſatisfactionem, quam peccator tribuit majeſtati Dei, quem ſuis criminibus irritavit: juſtitiam præconem, quam pœnitens in ſeipſum exercet, ut divinæ ſatisfaciat juſtitiæ: ita enim Patres illam definiunt. Pœnitens ſeipſum in Dei locum ſubſtituat, opus eſt, indignatio Dei contra peccatum migrat in cor illius, qui illud expiat per pœnitentiam. Itaque opus eſſet, ſi fieri poſſet, odiſſe peccatum, quantum Deus illud odit; ſed cum hoc fieri nequeat, opus ſaltem eſt, illud tantum eſſe, ut ipſum ſentiamus. Hinc pleræque pœnitentiæ minime ſufficiunt, quoniam illas auſteritas hæc non comitatur. Hæc autem auſteritas non in ſpiritus humiliatione tantum, & cordis contritione conſiſtit, ſed etiam in corporis mortificatione. Ideoque cum Scriptura loquitur de pœnitentia, fere jejunium, cilicium, laboremque memorat, ut intelligamus corpori æque, ac ſpiritui ferendam eſſe pœnam peccati.

Cum corpus aliquid contulerit peccato; aliquid etiam conferre debet, ut per pœnitentiam ſatisfaciat Deo.

Cum corpus ſit particeps, & ſæpe etiam miniſter ſcelerum, quæ cor machinatur, quantum in ipſo eſt, venire quoque debet in partem ſupplicii. Aliquo nobis ſtare debet impendio verus in Dei gratiam reditus, ut memoria eorum, quæ paſſi fuerimus, ut peccati vincula infringeremus, nos deterreat, ne in eadem incidamus; alioquin enim facilitas obtinendi criminum veniam anſam nobis præberet, ut per nefariam licentiam in omne ſcelus prolaberemur; & improbitas hominis re qualibet abutentis remedium pro peccatorum expiatione inſtitutum in prætextum converteret ſeſe ſine metu ullo flagitiis abdendi. Ne noſmetipſos fallamus, S. Paulus Apoſtolus inquit, quemadmodum corpora veſtra tamquam inſtrumenta fuere, ut ſcelus committeretur, conferre aliquid etiam debent, ut reparetur; quemadmodum ex illis feciſtis tot vanitatis idola, ita faciatis oportet tot victimas pœnitentiæ; quemadmodum illa mundo ſacrificaſtis per noxias voluptates, quibus voſmet ingurgitaſtis, per libidinem, ac mollitiem, in qua ea foviſtis, Deo etiam per jugem mortificationem ſacrificetis oportet.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Aſceticis, recentioribuſque Concionatoribus loci hujus Argumenti.

Pœnitentia quatenus virtus, vel Sacramenti pars divinam juſtitiam cum miſericordia cōciliat.

IN pœnitentia non ſolus agit Deus: criminis expiationem quodammodo in pœnitentis rejicit arbitrium, atque pro ſe peccatorem ſubſtituit, ut miſericordiæ ſuæ fungatur officio, Tertullianus: *negotium curans divinæ miſericordiæ.* Pœnitentia adorabile adminiculum eſt, quo uſus eſt Deus, ut ſimul conciliaret ſuam miſericordiam, atque juſtitiam propter peccatorem diſſentientes. Miſericordia oſtendit Deo, nihil eorem dignius, & ipſi glorioſius eſſe poſſe, quam nodem dignius... centibus parcere, hominum ſalutem pulcherrimum eſſe opus ſapientiæ ipſius; ipſumque nequaquam divinitatis ſuæ imaginem in homine impreſſiſſe, ut lineamenta ejus in æternum relinqueret peccatorem labe deleta. Altera ex parte juſtitia repræſentat, permittere, ut peccata impune abeant, idem eſſe ac ſceleribus omnibus oſtium aperire; Dei judicia a peccatoribus eſſe formidanda, qui ſe reos minime putant, cum ſe impunes eſſe intuentur. Quid interim Deus, ut duas haſce divinas perfectiones conciliet, atque ut utriuſque jura tueatur? Nocentium veniam miſericordiæ permittit; juſtitiæ vero neceſſitatem agendi pœnitentiam: obtinet juſtitia fore, ut peccator puniatur; & miſericordia obtinet fore, ut hæc pœna non proficiſcatur a Deo, ſed a peccatore contrito, qui ſeipſum puniet per pœnitentiam. Hoc pacto juſtitia, & miſericordia perfecte conciliantur, & uti loquitur Propheta Pſalm. 84. myſtico ſeſe mutuo complectuntur oſculo: *Juſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Specimen Sermon. pro 4. Adventus Domin.*

Per peccatum poſt confeſſionē remiſſum peccator adhuc indiget pœnitentia.

Confeſſio, S. Bernardus ait, pharmacum eſt febrim expellens; ſed pœnitentia eſt veluti regimen vitæ, quod reparat vires, & cujus ad perfectam valetudinem reparandam indigemus: præſertim vero ſi diu in ſcelere volutati fuimus: animæ quippe morbis idem accidit, quod corporis, qui ſemper poſt ſe aliquem relinquunt languorem, ex quo ægre convaleſcimus, poſtquam morbis diutinis laboravimus. Peccatum, idem Pater ait, ſagitta eſt, quam confeſſio ex anima revellit; ſed revulſo ſpiculo remanet adhuc periculoſum vulnus, cui medicina eſt adhibenda; quod etiam ubi curatum fuerit, deformis ſupereſt cicatrix, quæ obducenda eſt; qua ipſa obducta adhuc macula quædam eſt reliqua detergenda, ut anima eum habeat nitorem, & albedinem, quæ aliquando ipſius innocentiæ ſuperet integritatem. Et ſane peccator, qui id non agit, ut dignos pœnitentiæ fructus afferat, poteſt ille quidem criminum ſuorum veniam recepiſſe in confeſſione, verum niſi virtus pœnitentiæ, ac repetita ejuſdem exercitia in ipſo gratiam ſacramenti ſervaverint, quam primum in peccati vincula recidet. *Idem.*

Per penitentiam puniendum eſt corpus tamquam ſcelerum animæ conſciū.

Corporis mortificatio ſequi debet mentis humiliationem, & contritionem cordis in pœnitentia. Cor profecto illam debet incipere, quippe de corde omnia exeunt peccata, ut Dei filius ait; ideoque per contritionem ſevere puniendum eſt: ſed cum corpus ſit particeps culpæ, & miniſter ſcelerum, quæ cor ipſum concepit, ipſum etiam in pœnæ, & punitionis partem eſt accerſendum. Verum cogitaſne, Chriſtiane, quid in vita tua magis auſterum, ſeverumque ſit, quam eſſet antea, antequam in ea decideres crimina, quæ noſti, & quorum nihilominus ſevera tibi eſt inſtituenda pœnitentia? Tota hæc mollities, quam amor proprius excolit; omnes iſtæ exceptiones in noxiorum vinculorum fractura factæ; ſuperflua hæc ornamenta, quæ tibimet ſemper licere vis; neceſſitudines iſtæ, quæ culpa vacare non videntur, niſi cum ſuperioribus flagitiis comparantur; ſecreta hæc murmura contra rigorem legis ea prohibentis, quæ hactenus deperimus; affectiones iſtæ eo magis periculoſæ, quod auferunt Deo cor, quod impenſius exquirit. Quid! extrema cura ſibi contra temporum vices præcavere; eccleſiæ jejunia pro leviſſimis incommodis frangere! Denique omnem reformatæ vitæ rationem ad exteriorem officiorum praxim redigere, quæ pœnitentiæ ſpiritu animata non eſt! Hæccine cum auſteritate, quam hæc virtus præſcribit, conciliantur? *Idem.*

Modus verā agendi pœnitentiam.

Aptiſſima ratio pœnitentiam noſtris accommodandi criminibus eſt in ſpiritu expiationis omnes acceptare pœnas, quæ providentiæ ordine nobis in hac vita ingruunt: neque enim nobis ſatis eſſet virium, ut ex nobiſmetipſis idoneas pœnitentias eligeremus. Deus non exigit a nobis eos conatus, quibus pares minime ſumus; hæc nobis aufert bona, quæ nimia feſtinatione conſectamur, delet eam oris ſpeciem, quæ colebatur; eas diſponit ſimultates, quæ ne cogitabantur quidem. His in caſibus ſatis eſt voluntatem noſtram cum divina nos conſociare. Præſertim vero in ſpiritu pœnitentiæ eas recipere debemus pœnas, quæ immediata ſunt noſtrorum peccatorum effecta. Hujuſmodi ſunt morbi illi, quos flagitioſæ adoleſcientiæ ſcelera in provectiori gignunt ætate, turpitudines illæ inhærentes ſcandalo, quod allatum eſt, impedimenta illa, in quæ inania cupiditatis, & ambitionis conſilia nos præcipites agunt.

Faciendi ſunt fructus digni pœnitentiæ.

Sanctus Joannes ex Judæis quærebat fructus dignos pœnitentiæ, opera congrua magnitudini, numeroque criminum, quæ patraverant: *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Nullum eſt voluptatum genus, cui voſmet non abdideritis; mens veſtra facta turpium affectionum, quarum horrorem vobis aperire debebat, captiva, vobis modos tradidit lædendi Deum, quos fortaſſe ipſi ſoli cognoſcitis. Quomodonam hæc omnia mala reparare vultis, niſi æque mortificati ſitis, ac libidinoſi fuiſtis, niſi æque induſtrii ſitis in ſceleribus expiandis, ac in illis patrandis fuiſtis? Quomodonam reparare vultis omnes impios ſermones, qui os veſtrum tamquam in apertum ſepulcrum mutarunt, unde mortis fœtor in eos omnes locos, per quos tranſiviſti, emanavit? Quomodonam, inquam, hæc omnia reparare vultis, ſi vita veſtra non ſit æque ad virtutem compoſita, ut fuit in omne vitiorum genus effuſa? Hoc enim proprie pœnitentia eſt, S. Thomas inquit, mortificationem opponere libidini, ædificationem ſcandalo, mentis recollectionem ejuſdem evagationi; verbo, vitam bonam nefariæ. *Ibidem in Panegyrico S. Pauli.*

Ad pœnitentiam agendā vita mutanda eſt, & expiāda peccata.

Quin intus, & in cute ſcrutari velimus hoc in loco chriſtianæ pœnitentiæ qualitates, nonne certum eſt ad pœnitentiam agendam vitam eſſe immutandam, ac in ſemet eo animadvertendum eſſe modo, qui iis congruat peccatis, quorum pœnitere nos decet? Vita mutanda eſt, & hanc mutationem requirit magnus Apoſtolus, ubi loquitur de felici ea transformatione, quæ per ſpiritus innovationem facienda eſt; *Reformamini in novitate ſenſus veſtri.* Ad Rom. 12. Sed præterea quiſque ſeipſum punire debet eo modo, qui peccato reſpondeat; non enim aliam hac ſolidius in Eccleſia veritatem conſtitutam invenies. Gemitus, atque ſuſpiria noſtra congrua ſint magnitudini, & numero ſcelerum noſtrorum. Sanctus Cyprianus ait; Diuturna, & ſalutaria adhibeamus remedia profundis vulneribus, neque pœnitentia minor ſit ſcelere: *Quam magna deliquimus, tam grandia defleamus, alto vulneri diligens, & longa medicina non deſit, pœnitentia crimine minor non ſit.* Porro ubinam ſunt pœnitentes, qui vitæ rationem immutent? Ubi, qui peccata ſua expient eo modo, qui par ſit eorum nequitiæ? Quid! putaſne inanes doloris, & pœnitentiæ proteſtationes ad Deum leniendum ſufficere? Multa quidem promiſiſti Deo corda ſcrutanti, & penitiores conſcientiarum ſinus penetranti; verum quemnam effectum habere poſſunt fallaces promiſſiones nullum pœnitentiæ fructum ferentes? Dicis te vanitatem perhorreſcere, ſed locupletiſſimis ornatus indumentis obambulas: ambitionem damnas, ſed nova ſemper animo revolvis conſilia, quibus perturbaris; contra avaritiam declamas, & opum congerendarum avidiſſimum te oſtentas: ultionis injuſtitiam agnoſcis, at nemo tibi perſuadere poteſt, ut cum inimico redeas in gratiam . . . Pauci ſunt etiam, qui ſeipſos puniant eo modo, qui ſuis peccatis ſit dignus; qui vero vitæ rationem immutent, pauciores. *Ibidem pro 3. poſt Pentecoſten Dominica.*

Ut vera ſit pœnitentia, exercēdæ ſūt virtutes patratis ſceleribus oppoſitæ.

Pœnitentia, inquiunt Theologi, non aliud eſt, quam compenſatio peccati; hæc eſt ſatisfactio, quam peccator reddit majeſtati Dei, quem irritavit: juſtitia præcox, quam peccator in ſeipſum exercet quotidie, ut divinam flectat juſtitiam. Opus eſt igitur non ſolum peccatorem ſeſe ſubſtituere in locum Dei, a quo eſſet puniendus, & indignationem Dei contra peccatum migrare in cor illius, qui expiat illud per pœnitentiam juxta illud Prophetæ Pſalm. 83. verbum: *in me tranſierunt iræ tuæ.* Sed ut proportio, quæ inveniri debet peccatum inter, & pœnitentiam, vera ſit, neceſſe eſt, pœnitentem poſt converſionem ſuam opponere virtutes contrarias vitiis, quibus antea indulgebat. *Ibidem in Panegyr. S. Auguſtini.*

Cum voluit Deus delere Amalecitas, præcepit, ut omnes, nemine excepto, internecione delerentur. Imago fidelis odii peccati, & earum rerum omnium, quæ ad peccatum impellunt, cum veram inſtituere cupimus pœnitentiam. Hac in praxi nihil non juſtiſſimum eſt.

Cum